RZESZOWSKA AGENCJA
ROZWOJU REGIONALNEGO S.A.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DYNÓW

„Gór, pagórków i gaików
Lasów, źródeł i strumyków..."

(Ignacy Krasicki)

Rzeszów - Dynów
czerwiec 1999

SPIS TREŚCI

WSTĘP **2**

I. RAPORT O STANIE GMINY DYNÓW **7**

1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY 7
   - *Położenie i podział administracyjny* *7*
   - *Bogactwa naturalne i gleby* *10*
   - *Klimat* *10*
   - *Walory historyczne* *12*
   - *Walory krajobrazowe* *13*
   - *Flora i fauna* *13*
   - *Parki krajobrazowe i obszary chronionego krajobrazu* *14*
   - *Miejsce i funkcje gminy* *14*
2. LUDNOŚĆ I ZAGADNIENIA SPOŁECZNE 17
   - *Dane demograficzne* *17*
   - *Pracujący i bezrobotni* *22*
   - *Źródła dochodów ludności* *26*
3. WARUNKI SOCJALNO-BYTOWE 28
   - *Oświata* *28*
   - *Mieszkalnictwo* *30*
   - *Służba zdrowia* *31*
   - *Opieka społeczna* *32*
4. GOSPODARKA 33
   - *Przemysł* *33*
   - *Rolnictwo* *35*
5. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA 42
   - *Drogi i szlaki komunikacyjne* *42*
   - *Telekomunikacja* *43*
   - *Elektroenergetyka* *44*
   - *Wodociągi, kanalizacja i gospodarka odpadami* *44*
   - *Gazownictwo* *46*
6. KULTURA I TURYSTYKA 47
   - *Kultura* *47*
   - *Turystyka* *47*

II. STRATEGIA ROZWOJU GMINY DYNÓW **49**

1. ZAŁOŻENIA OGÓLNE 49
2. ANALIZA MOCNYCH I SŁABYCH STRON GMINY DYNÓW 50
3. MISJA GMINY 55
4. CELE I ZADANIA STRATEGICZNE 57

ZAŁĄCZNIK NR 1 SPIS ZABYTKÓW GMINY DYNÓW 62
ZAŁĄCZNIK NR 2 WYKAZ PLANOWANYCH INWESTYCJI 66
ZAŁĄCZNIK NR 3 ANKIETY 67

WSTĘP

Strategia Rozwoju Gminy jest u nas ciągle pojęciem nowym, nie zawsze poprawnie rozumianym, ale jednocześnie modnym i robiącym karierę, używanym często jako synonim nowoczesności, wyraz najwyższej racjonalności w procesach planistycznych i w realizacji przedsięwzięć rozwojowych. Dla naszych potrzeb można przyjąć prostą definicję, że strategia rozwoju gminy jest to sztuka /metoda/ formułowania długookresowych celów, a także ich modyfikacji w zależności od zmian zachodzących w otoczeniu oraz wybór działań umożliwiających realizację przyjętych priorytetów rozwoju.
Strategia rozwoju powinna zatem bez wątpienia odpowiadać (co najmniej!) na pytanie:
⇒ **co musimy zrobić, aby funkcjonować i rozwijać się w przyszłości ?**

Prezentowany poniżej dokument, nazwany Strategią Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Dynów, udziela odpowiedzi na postawione wyżej, fundamentalne pytanie.

Po co właściwie strategia, co z niej będziemy mieli?

Pojawia się często pytanie, jakie jest faktyczne znaczenie planowania strategicznego dla gminy ?
W zamierzeniu ma ono dotyczyć kilku podstawowych kwestii, takich jak:

- co trzeba zrobić ?
- kiedy należy to zrobić ?
- w jaki sposób ?
- kto ma doprowadzić do realizacji celów i zadań ?

Tak skonstruowane planowanie strategiczne redukuje niepewność funkcjonowania i rozwoju gminy oraz zwiększa jej zdolności adaptacyjne w zmieniającym się świecie zewnętrznym.

Budowanie strategii rozwoju należy do nowych form działalności samorządu terytorialnego - ich prowadzenie i rozwijanie jest niezbędne ze względu na głębokie zmiany systemowe, które miały miejsce w Polsce w ciągu ostatnich kilku lat, i tak:

⇒ wprowadzenie gospodarki rynkowej, w związku z czym na rozwój lokalny oddziaływuje wiele sił, grup nacisku i interesów wymagających ukierunkowania i koordynacji. Koordynacja ta jest zapewniana różnymi instrumentami, a jednym z nich powinna być właśnie strategia rozwoju;

⇒ reaktywowanie samorządu terytorialnego i przejęcie przezeń wielu kompetencji zarządczych, co pociąga za sobą odpowiedzialność za gminę;

⇒ demokratyzacja samorządów - realna odpowiedzialność przed społecznością lokalną, wyborcami, wreszcie -

⇒ wzrastająca podmiotowość aktorów życia gospodarczego i społecznego, wzrost znaczenia praw jednostki, także oczekiwania społeczności lokalnych, które chcą uczestniczyć w podejmowaniu decyzji.

Strategia ma kluczowe znaczenie dla samorządu terytorialnego, pragnącego osiągnąć sukces. Należy jednak podkreślić, że nie wszędzie można i warto budować strategię rozwoju. Wypracowują ją tylko ci, których na to stać tak pod względem intelektualnym, jak i organizacyjnym, ale przede wszystkim - determinuje ją stan świadomości i aspiracji. Taką

społecznością jest niewątpliwie społeczność Gminy Dynów - aktywna, świadoma swoich możliwości i ograniczeń, zdolna do wypracowania i wdrożenia strategii. Przedkładany plan strategiczny jest na tej drodze jej pierwszym sukcesem.

Podstawową funkcją strategii jest, z jednej strony, dostarczanie informacji podmiotom gospodarczym, inwestorom i mieszkańcom o długookresowych uwarunkowaniach rozwoju i sposobach rozwiązywania problemów, jakie w związku z nimi powstaną, z drugiej strony - także deklaracje i zobowiązania władz do podjęcia określonych przedsięwzięć i działań. Strategia staje się więc podstawowym dokumentem długofalowej polityki, także lokalnej, a jej opracowanie wręcz niezbędne, tworząc dobrą platformę współpracy, współdziałania wszystkich zainteresowanych podmiotów, głównych aktorów życia publicznego tj. samorządu, administracji rządowej, instytucji pozarządowych, podmiotów gospodarczych, wreszcie - mieszkańców.

W jakich ramach formalno-prawnych opracowano strategię rozwoju gminy?

Formułowanie jak i realizacja strategii odbywa się w konkretnej przestrzeni, która tworzy jej ramy funkcjonalne. Celem podejmowanych wysiłków powinno być łączenie założeń polityki gospodarczej i społecznej, zawartej w strategii z polityką przestrzenną i inwestycyjną.
W tak szeroko pojętym planowaniu strategicznym można wyróżnić trzy strefy i odpowiadające im dokumenty wynikowe będące ich syntezą, zgodnie z poniższym schematem:

Najszerzej problematyką planowania strategicznego zajmują się przepisy ustawy z dnia 7 lipca 1994 roku o zagospodarowaniu przestrzennym /Dz. U. Nr 89 poz. 415 z późn. zm./. - nakładają obowiązek zapewnienia spójności polityki planowania przestrzennego, dotyczy to studium zagospodarowania przestrzennego województwa i studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, powinny więc opierać się one o strategie rozwoju.

Możliwe są trzy rodzaje relacji zachodzących pomiędzy strategią gminy a studium:

- podejście kompleksowe, zakładające integralność strategii i studium;
- studium zostaje oparte na poprzedzającej go strategii;
- prace nad studium i strategią przebiegają równolegle.

W każdym przypadku należy oczekiwać nieco odmiennych rezultatów, jednak najbardziej efektywne wydaje się być podejście zintegrowane, łączące politykę gospodarczą

i przestrzenną. Podejście takie umożliwi realizację spójnego, wzajemnie uzupełniającego się, a przede wszystkim - kompletnego systemu planowania strategicznego. W gminie Dynów opracowanie strategii wyprzedziło opracowanie studium.

Strategia rozwoju gminy jest niezbędnym i cennym materiałem wyjściowym dla potrzeb studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, do opracowania którego Zarząd Gminy jest zobligowany przepisami wspomnianej poprzednio ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym /według aktualnego stanu prawnego do końca 1999 roku/.

Aktualnie brak w Polsce zatwierdzonej formalnie koncepcji strategii rozwoju społeczno-gospodarczego. Jest jednak szereg dokumentów, które powinny zostać uwzględnione przy opracowaniu strategii /tak zresztą stało się w przypadku opracowania strategii Gminy Dynów/:

- „Koncepcja polityki zagospodarowania przestrzennego kraju. Polska 2000 +", materiał o zasadniczym znaczeniu dla formułowania strategii, szczególnie na poziomie województwa;
- „Strategia dla Polski" - jest to raczej materiał deklaratywny, o charakterze postulatywnym;
- „Państwo sprawne, przyjazne, bezpieczne. Program decentralizacji funkcji państwa i rozwoju samorządu terytorialnego", opracowany przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji;
- „Zarys strategii rozwoju regionalnego Polski" wraz z analizami pomocniczymi, mający szczególne znaczenie dla sfery polityki regionalnej i lokalnej;
- Założenia Strategii Narodowej;
- Założenia Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego;
- Priorytety określone w funduszach PHARE.

Stanowią one pożądany materiał wyjściowy i tworzą ogólne ramy, w jakich poruszali się twórcy strategii.

Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego gminy pozostaje też blisko przepisów ustawy z 1990 roku o samorządzie terytorialnym /Dz. U. Nr 16, poz. 95 z późn. zm./. Ustawa ta stanowi, iż do zadań gminy należy zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty, a art. 18 ustawy wśród kompetencji rady gminy wymienia „opracowanie programów gospodarczych".

Nie ulega wątpliwości, że sukces gminy zależy od skutecznego i efektywnego zarządzania. Jest ono zaś możliwe tylko wówczas, gdy gmina realizuje cele i zadania podporządkowane jasnej i, co niezwykle ważne, akceptowalnej społecznie strategii rozwoju. To ostatnie zaś związane jest bezpośrednio z metodyką przyjętych prac nad strategią, którą z kolei przedstawiamy obszernie w następnym akapicie.

W kwestii znaczenia posiadania własnej strategii należy zwrócić jeszcze uwagę na jeden tylko aspekt - mianowicie aspekt motywacyjny. Strategia rozwoju jest świetnym narzędziem motywacyjnym tak dla lokalnych społeczności, jak i władz gminnych, upodmiotawiając zarazem te grupy. Jest to sprawa bardzo istotna - przyjmuje się bowiem, że motywacja jest jednym z najważniejszych impulsów rozwojowych współczesnych społeczności, w coraz większym stopniu także wiejskich.

Jak wyglądały prace nad strategią?

Przedstawiona strategia wypracowana została w wyniku połączonych wysiłków wszystkich ważniejszych lokalnych środowisk i instytucji odpowiedzialnych za gospodarczy

i społeczny rozwój Gminy Dynów. Szczególnie cenna okazała się pomoc środowisk samorządowych, w tym przedstawicieli Rady Gminy i sołectw. Strategia ta, formułując cele strategiczne i priorytety wzrostu, wskazuje kierunki koncentracji wysiłku zbiorowego wspólnoty mieszkańców i zmian, które powinny zostać przeprowadzone, aby uzyskać oczekiwane efekty. Liderem tych zmian musi być Zarząd Gminy.

Podstawą formalno-prawną do podjęcia prac nad strategią było postanowienie Rady Gminy z dnia 29.12.99 r. przyjęte w protokole nr V/98 wydanej na podstawie art. 18 ust.2 pkt.6 ustawy z dn. 8 marca 1990 roku o samorządzie terytorialnym /Dz. U. nr 16, poz. 95 z późn. zm./, które zabezpieczyło sferę organizacyjno-finansową prac.

Przystępując do budowania strategii rozwoju, niezbędnym było przede wszystkim poznanie otoczenia oraz zrozumienie zachodzących procesów i przewidywanych kierunków zmian - a więc dogłębne poznanie Gminy Dynów. Kolejnym etapem prac było określenie dziedzin strategicznych, które będą następnie rozwijane. Dokonane tu oceny wskazują kierunki, w jakich Gmina Dynów powinna się specjalizować.

Władza samorządowa wykazała się tutaj niezbędną kreatywnością, zdolnością do formułowania i rozwiązywania problemów gminy oraz twórczą umiejętnością wykorzystania metod i technik planowania. I to należy docenić.

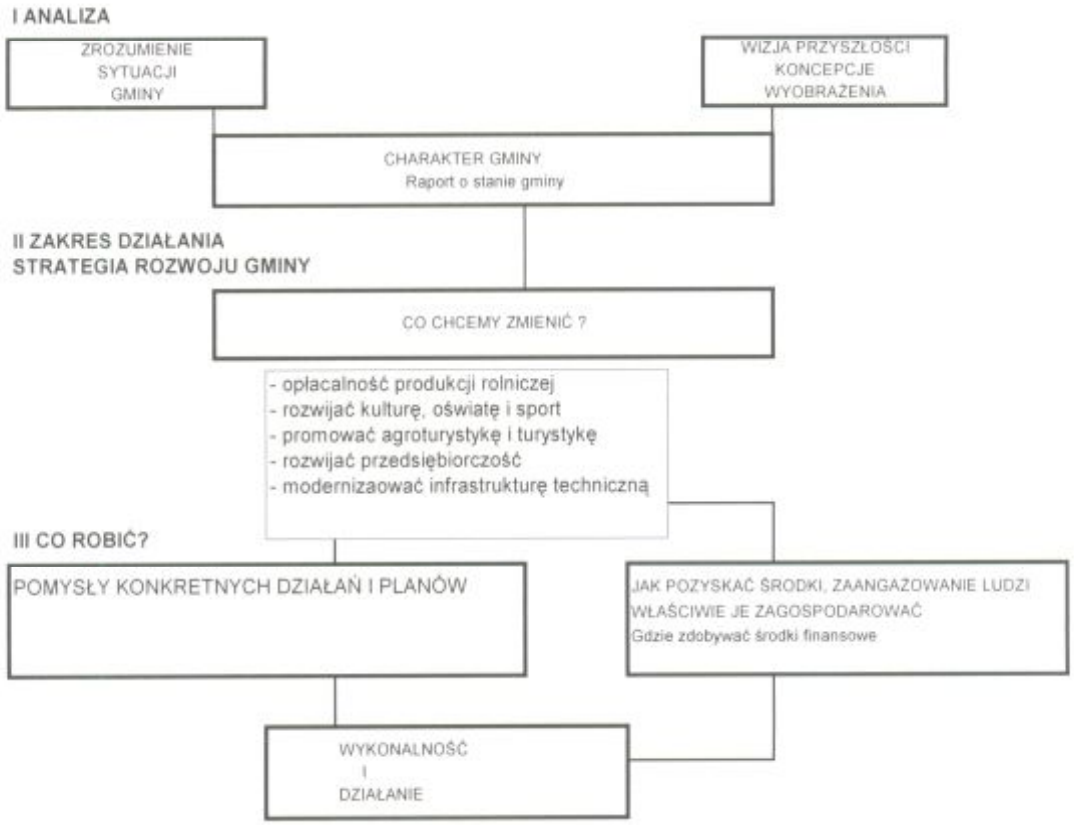
Metodyka dalszych prac powinna więc wyglądać następująco: zidentyfikowane cele społeczno-gospodarcze zostają sprawdzane, weryfikowane, czy są możliwe do zrealizowania w konkretnej przestrzeni, następnie informacja zwrotna „powracać" będzie do autorów strategii rozwoju celem wyboru najlepszych środków i narzędzi dla realizacji założonych i już zweryfikowanych celów.

Gmina Dynów jest częścią powiatu rzeszowskiego ziemskiego i województwa podkarpackiego, a także makroregionu południowo-wschodniej Polski. Strategia uwzględnia istniejące uwarunkowania powiatu, województwa oraz ich miejsce w terytorialnej organizacji państwa. Dostosowuje się do istniejącej w województwie podkarpackim sytuacji, wykorzystując zarazem te jego uwarunkowania, które w sposób bezpośredni lub pośredni są z nią związane. Rozwój gminy jest bowiem w znacznym stopniu uzależniony od decyzji oraz środków finansowych skupionych na poziomie województwa.

Autorzy strategii duży nacisk położyli na możliwości twórczego działania przedstawicieli społeczeństwa lokalnego, wykorzystania ich wiedzy i doświadczeń. Podstawowe prace analityczne i diagnostyczne, a także dotyczące konstrukcji dokumentu końcowego wykonała Rzeszowska Agencja Rozwoju Regionalnego SA współpracująca ściśle z Zarządem Gminy i z pracownikami Urzędu Gminy w Dynowie.

Punktem wyjścia do planów strategicznych stał się raport o stanie gminy. W dniach 1.06, 11.06, 18.06. 1999 roku w siedzibie władz Gminy odbyły się debaty lokalne, podczas których uczestnicy: radni, przedstawiciele lokalnego biznesu, pracownicy UG i inni odpowiadali na pytania, z jakimi problemami boryka się gmina i co należy w niej zmienić. Wspólnie wypracowane i uświadomione problemy przełożone zostały na misję gminy, jej cele i zadania na przyszłość. Efektem debat jest opracowana strategia zawierająca grupową wiedzę i doświadczenia. Wspólna praca RARR S.A. i mieszkańców gminy miała na celu zwiększenie akceptacji społecznej i poczucie emocjonalnej więzi z określonymi tezami. Pozwala to przypuszczać, iż jej efektywność i oddziaływanie będą długoterminowe.

Rysunek I: Proces pracy nad strategią.

Stanowi to podstawę opracowań zawartych w części drugiej niniejszego dokumentu, tzn. celów rozwojowych i zadań przewidzianych do zrealizowania w ciągu najbliższych kilkunastu lat. Część zadaniowa nie zawiera planów realizacyjnych oraz kosztów wewnętrznych i zewnętrznych wdrażania strategii. Działania te koncentrują się głównie na określonych wspólnie przez mieszkańców gminy i jej władze priorytetowych obszarach:

- **rolnictwie,**
- **oświacie, kulturze i sporcie,**
- **turystyce i agroturystyce,**
- **rozwoju przedsiębiorstw i usług,**
- **infrastrukturze technicznej.**

Powstanie powiatu rzeszowskiego i województwa podkarpackiego nie zmieniło priorytetów rozwojowych gminy. Zmienił się jedynie sposób pozyskiwania finansów. Strategia adresowana jest do przedstawicieli podmiotów gospodarczych, mieszkańców oraz inwestorów zainteresowanych gminą, a jej wartość może być rozpatrywana w skali gminy, powiatu jak i również w skali województwa, którego Gmina Dynów jest częścią składową.

Serdeczne podziękowania za udział w pracach należą się wójtowi - panu Adamowi Chrobakowi, panu Wiesławowi Rożkowi oraz wszystkim uczestnikom debat.

Opracowanie:
Biuro Analiz Ekonomiczno-Prawnych RARR S.A.

I. RAPORT O STANIE GMINY DYNÓW

1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY

Przedstawiona charakterystyka gminy Dynów jest raportem stanu społeczno-gospodarczego, który został opracowany w oparciu o dostępne materiały statystyczne, badania terenowe i dokumentacyjne oraz wykorzystanie literatury przedmiotu.

Położenie i podział administracyjny

Gmina Dynów jest jedną ze 160 gmin województwa podkarpackiego, położoną w jego środkowej części oraz jedną z 14 gmin powiatu rzeszowskiego ziemskiego i leży w południowej jego części. Siedziba Urzędu Gminy znajduje się w mieście Dynowie. Gmina położona jest na południe od Rzeszowa i sąsiaduje z gminami: Hyżne, Błażowa, Bircza, Jawornik Polski, Nozdrzec, Dubiecko. Główną rzeką przepływającą przez gminę jest San wraz z dopływami.

Fot. Urząd Gminy Dynów

Gmina leży w obrębie Pogórza Dynowskiego. Występują tu wzniesienia o przebiegu grzbietów z północnego zachodu na południowy wschód. Rzeźba terenu jest mocno urozmaicona, o zróżnicowanych nachyleniach. Przeważają nachylenia 8-12% i powyżej 12%. W obrębie tym znajdują się następujące jednostki morfologiczne:

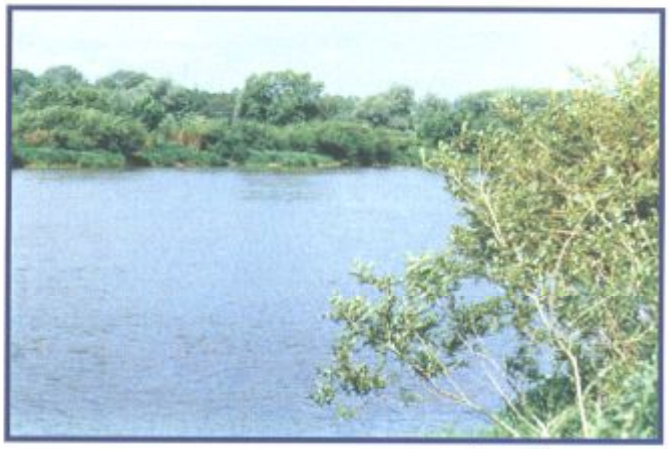
1. Wierzchowina trzeciorzędowa - część terenu objęta jest procesami osuwiskowymi występującymi na znacznie nachylonych stokach.
2. Dolina Sanu - występują tu 3 formy morfologiczne:
   - tereny zalewowe rzeki San,
   - terasa nadzalewowa,
   - terasa nadzalewowa II.

   Są to wyraźne formy odznaczone przeważnie ostrą krawędzią terenu.
3. Doliny boczne potoków:
   - Łubienka,
   - Dynówka,

- Uleńka,
- Ostrówka,
- inne.

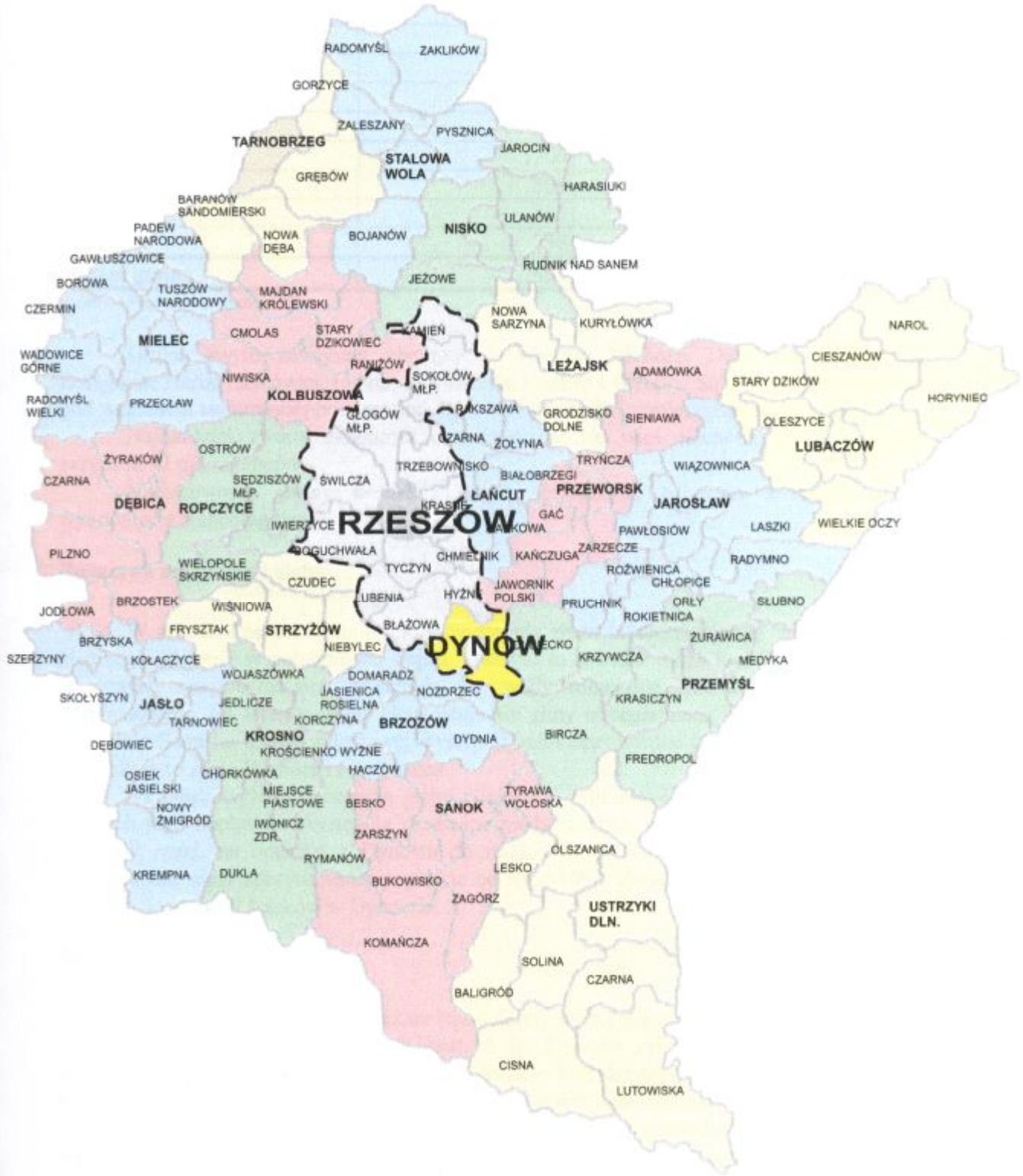
Wierzchowinę trzeciorzędową rozcinają głęboko wcięte doliny boczne potoków. Główne odcinki dolin mają kształt nieckowaty lub wciosowy.

Najkorzystniejsze warunki do zabudowy mieszkaniowej występują na spłaszczeniach wierzchowinowych oraz terasie nadzalewowej II rzeki San.

Fot. Rzeka San

Rysunek nr 1. Gmina Dynów na tle województwa podkarpackiego i powiatu rzeszowskiego.

Tab. nr 1. Podział administracyjny gminy Dynów.

Sołectwo / wieś	Ludność	Powierzchnia (ha)
Bachórz	1209	1250
Dąbrówka Starzeńska	490	737
Dylągowa	699	1885
Harta	2155	2566
Laskówka	530	910
Łubno	1306	2619
Pawłokoma	509	1015
Ulanica	465	642
Wyręby	230	263
Razem gmina	**7593**	**11887**

Źródło: Urząd Gminy Dynów 1999 r.

Gmina swym zasięgiem obejmuje 9 sołectw: Bachórz, Dąbrówka Starzeńska, Dylągowa, Harta, Laskówka, Łubno, Pawłokoma, Ulanica i Wyręby. Są one zróżnicowane tak pod względem zajmowanej powierzchni, jak i liczby ludności zamieszkującej dane sołectwo.

Najbardziej zwartą zabudową charakteryzuje się wieś Bachórz, gdzie na 1km^2 przypada 97 mieszkańców.

Miejscowości gminy posiadają bogatą przeszłość, o czym świadczą liczne wykopaliska archeologiczne.

Bogactwa naturalne i gleby

W rejonie Pogórza Dynowskiego występują złoża bituminów: ropy naftowej i gazu ziemnego, głównie w południowej części. Odkryto tu również złoża łupków bitumicznych. W różnych miejscowościach występują też wody mineralne. Niestety dotychczas nie eksploatowane. Na terenie gminy eksploatuje się gliny w cegielniach w Dynowie i Harcie. W dolinie Sanu na terasie zalewowej występują udokumentowane złoża żwirów, z których największe to złoże Bachórz i Pawłokoma.

Na płaskowyżach występują gleby gliniaste i gliniasto-ilaste. W dolinie Sanu i w dolinach jego dopływów występują urodzajne mady rzeczne, korzystne dla rolnictwa. Stan czystości rzeki, na odcinku z Dynowa do miejscowości Babica, pod względem fizyko-chemicznym, uległ zdecydowanej poprawie od roku 1993. Związane jest to z oddaniem do użytku oczyszczalni ścieków w Dynowie.

Klimat

Pogórze Dynowskie ma znacznie łagodniejszy klimat niż położone na południu pasma Bieszczadów i Beskidu Niskiego. Klimat okolic Dynowa zalicza się do piętra klimatu podgórskiego, umiarkowanie ciepłego, o cechach kontynentalnych. Średnia temperatura roczna waha się tu od 5°C do 7°C. Latem najcieplej jest w lipcu średnio -od 17°do-18°C

Latem przeważają tu wiatry zachodnie i południowo-zachodnie, a jesienią i zimą wschodnie i północno-wschodnie. Na obszarze tym dużą rolę odgrywają wiatry fenowe, które wieją z południa i osiągają znaczne prędkości. Dużą rolę w sterowaniu wiatrami odgrywa dolina Sanu.

Przeciętna roczna ilość opadów wynosi 750 - 800 mm. Pokrywa śnieżna utrzymuje się od 60 do 150 dni. Pierwsze przymrozki występują w październiku a ostatnie w maju.

W ostatnich latach występowały jednak liczne anomalia pogodowe podobnie jak w całej południowej Polsce.

Najkorzystniejsze warunki klimatu lokalnego występują w obrębie zrównań wierzchniowych i stoków o ekspozycji południowej. Niekorzystne warunki występują w obrębie doliny Sanu oraz w dolinach jego dopływów oraz na stokach o ekspozycji północnej.

Walory historyczne

Dynowszczyzna zamieszkała była przez człowieka od bardzo odległych dziejów. Ślady bytowania na tych terenach znajdowano już w ubiegłym stuleciu. Nie zawsze potrafiono prawidłowo uściślić chronologię znalezisk, co i dzisiaj jest czasem rzeczą trudną.

Na najstarszy ślad bytowania człowieka na tym terenie natrafiono w Bachórzu, znaleziono tu grocik strzały pochodzący z 10 000 - 9 000 lat p.n.e. Z terenu południowo-zachodniego obrzeża gminy, ściślej doliny rzeki Baryczki, miejscowości Hłudno i Wesoła pochodzą znaleziska sprzed 8 000 lat p.n.e. Są to narzędzia krzemienne między innymi drapacz, skrobacze i odłupki.

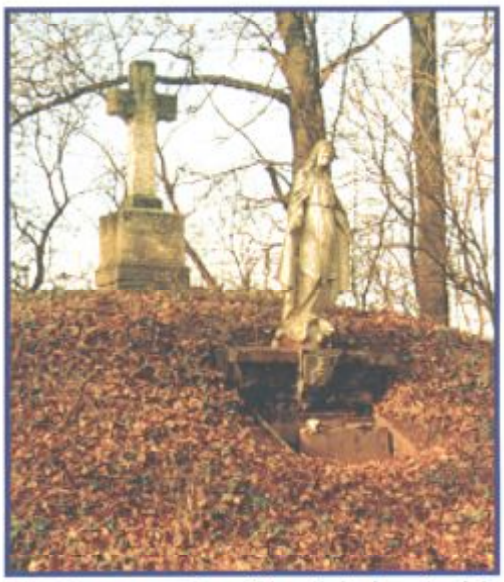
Znacznie liczniejsze znaleziska pochodzą z okresu neolitu (4 500 - 1 800 lat p.n.e.). Odkryto je w różnych miejscowościach Dynowszczyzny, w tym w Bachórzu, Dynowie, Harcie. Łącznie jest to 45 stanowisk archeologicznych. Do najciekawszych eksponatów należą toporki kamienne, sierp krzemienny i groty oszczepów. Przedmioty te wyrabiane były z miejscowego margla krzemionkowego.

Odkryte ślady domostw w Bachórzu i Dynowie świadczą, że przed powstaniem Państwa Polskiego w VIII i IX wieku doliny i dolinki nadające się do uprawy roli były zasiedlone prawdopodobnie przez słowiańskie plemię Lędzian. W średniowieczu za króla Kazimierza Wielkiego Ziemia Dynowska wchodziła w skład ziemi sanockiej i z nadania króla stała się własnością możnego rodu Kmitów Szereniawitów. Bardzo ciekawą historię mają również zabytki kultury materialnej takie jak:

- wczesnośredniowieczne grodziska o nazwie Sklepisko i Parasol w Bachórzu,
- kościół parafialny wzniesiony w 1871 r. w stylu neoromańskim oraz pozostałości zespołu parkowo-pałacowego z początku ubiegłego stulecia w Bachórzu,
- ruiny zamku z XVII wieku z parkiem krajobrazowym w Dąbrówce Starzeńskiej,
- późnobarokowy kościół parafialny z XVIII w Harcie.

Nad wykopaliskami na terenie wsi Bachórz objął patronat Uniwersytet Jagielloński w Krakowie.

Pełny wykaz zabytków z terenu gminy Dynów znajduje się w załączniku nr 1.

Fot. Kopiec - mauzoleum Skrzyńskich w Bachórzu

Walory krajobrazowe

Gmina Dynów leży w karpackiej części dorzecza Sanu, na pograniczu Pogórzy: Dynowskiego i Przemyskiego.

Walory krajobrazowe podkreśla piękna rzeka San mająca charakter górski, co dodaje jej szczególnego uroku. Na tym terenie rzeka zmienia kierunek spływu północno-zachodniego na wschodni. Centralną część tego terenu zajmuje łukowata Kotlina Dynowska. Tworzy ona swoisty mikroregion geograficzny, okolony wzniesieniami Pogórzy, a od południa i wschodu zamknięty silnym przewężeniem doliny rzecznej. Dno obniżenia Sanu opada do ok. 230 m. n.p.m. koło Bachórza. Kulminacje wzgórz osiągają przeważnie 330-335 m. n.p.m., a najwyższy punkt (na południowy wschód od Bartkówki) wznosi się do ok. 415 m. n.p.m. Te łagodne wzgórza i liczne potoki wraz z unikatową przyrodą składają się na znaczną atrakcyjność turystyczną tej gminy.

Interesującą cechą krajobrazu Dynowszczyzny są także XIX i XX - wieczne kapliczki i krzyże, zabytkowe domy i zagrody o charakterystycznej dla tego regionu architekturze i zabudowie.

Fot. Krajobraz Łubna

Flora i fauna

Rozległe niegdyś lasy okolic Dynowa zostały wycięte, w celu powiększenia powierzchni gruntów uprawnych. Dziś w najbliższej okolicy pozostały nieduże kompleksy leśne i małe zagajniki. Znajdują się one na północ od Bachórza i Harty, w zachodniej części gminy, w okolicy Łubna i Wyrębów, a po wschodniej stronie Sanu między Pawłokomą i Dąbrówką Starzeńską. Większe kompleksy leśne znajdują się dopiero na wschód i południe od Dylągowej, a także na południe od Siedlisk i Wary.

Wg przyrodniczo-leśnego podziału Polski lasy znajdujące się na terenie gminy należą do nadleśnictw: Dynów, Strzyżów i Kańczuga. Zaliczane są one do VIII Krainy Karpackiej w dzielnicy Pogórze Karpackie. Siedliska leśne reprezentowane są przez las świeży wyżynny, lokalnie przez las jesionowy. Lasy składają się głównie z buka, modrzewia, jodły, dębu. W podszyciu występuje warstwa krzewiasta jak kruszyna, leszczyna, bez czarny i koralowy, tarnina. W runie występują: majeranek dwulistny, dąbrówka, bluszczyk, kurdybanek, szczawek zajęczy, malina, jeżyna, kopytnik i inne.

Najwartościowsze elementy przyrody na obszarze gminy objęte zostały ochroną rezerwatową. Obecnie ochronie tej podlegają stanowiska rzadkich i zagrożonych gatunków roślin oraz zwierząt, fragmenty chronionych starodrzewi oraz obszary o wysokich walorach krajobrazowych i estetycznych. W miejscowościach, na terenie podworskich parków, koło kościołów spotyka się liczne starodrzewy będące pomnikami przyrody. Są to najczęściej stare dęby, lipy, jesiony.

Świat zwierząt reprezentują ssaki: sarny, lisy, kuny leśne i domowe, tchórze, łasice, borsuki, zające, popielice, koszatki i wiewiórki. W większych kompleksach leśnych, bardziej na południe, żyją też jelenie i dziki.

Parki krajobrazowe i obszary chronionego krajobrazu

Park krajobrazowy jest obszarem chronionym ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe, a celem utworzenia jest zachowanie, popularyzacja i upowszechnianie tych wartości w warunkach racjonalnego gospodarowania.

Na terenie gminy występuje fragment Parku Krajobrazowego Pogórza Przemyskiego, który swym zasięgiem obejmuje powierzchnię ogółem 61 862 ha, w tym lasy 37 255 ha, grunty rolne 20 048 ha oraz inne 4 550 ha. Oprócz gminy Dynów w jego skład wchodzi część miasta Dynowa - dzielnica Bartkówka oraz gminy: Dubiecko, Krzywcza, Krasiczyn, Przemyśl, Bircza i Fredropol.

Obszar gminy obejmuje wyróżniające się krajobrazowo tereny o różnych typach ekosystemów. Zagospodarowanie tych terenów powinno zapewnić stan względnej równowagi ekologicznej systemów przyrodniczych. Na terenie gminy występuje Przemysko-Dynowski Obszar Chronionego Krajobrazu, który obejmuje powierzchnię 48 921 ha, w tym lasy 16 939 ha, grunty rolne 2 987 ha i inne 1 995 ha. Obszar ten o charakterze podgórskim z licznymi niezbyt wysokimi pasmami i wzgórzami, poprzecinany jest potokami.

Miejsce i funkcje gminy

Gmina Dynów jest jedną z 14 gmin powiatu rzeszowskiego ziemskiego. Zajmuje obszar **11 887 ha**, co stanowi 9,75 % powierzchni ogólnej powiatu. Zamieszkuje w niej 4,59% ludności powiatu, czyli **7 593** osób. Bezpośrednie związki funkcjonalne odnoszą się do miasta Dynowa, gdzie mają siedzibę władze gminy. Miasto Dynów stanowi często dla okolicznej ludności jedyne miejsce zatrudnienia, nauki dla młodzieży, ośrodek życia kulturalnego i węzła komunikacyjnego. Mimo podziału na dwie jednostki samorządowe, miejską i wiejską, gminy Dynów ściśle ze sobą współpracują, szczególnie w zakresie takich przedsięwzięć jak: rozbudowa oczyszczalni, wysypiska odpadów, gazyfikacji, telefonizacji, rozwoju infrastruktury i turystyki.

Tab. nr 2. Podstawowe dane o gminie na tle powiatu rzeszowskiego ziemskiego.

Wyszczególnienie	Powierzchnia ogółem w km^2	Ludność		Zarejestrowani bezrobotni
		ogółem	w tym kobiety	
Gmina Dynów	**118,9**	**7 593**	**3 789**	**461**
powiat	1 272,2	165 333	83 930	10 098
udział %	9,75	4,59	4,51	4,56

Źródło: Urząd Gminy Dynów 1999, US Rzeszów 1998, Rejonowy Urząd Pracy Przemyśl 1998

Średnia gęstość zaludnienia gminy wynosi **63,9** osób/km^2, co stawia gminę na ostatnim miejscu w powiecie rzeszowskim ziemskim. Największą gęstość zaludnienia w powiecie rzeszowskim ziemskim z gmin wiejskich ma gmina Krasne - 239,7 osób/km^2.

Tab. nr 3. Podział administracyjny powiatu rzeszowskiego ziemskiego.

Gmina/miasto	Ludność		Powierzchnia w km^2
	Ogółem	W tym kobiety	
Błażowa - miasto	2 104	1 093	4,2
Błażowa - gmina	8 948	4 558	108,5
Boguchwała	19 891	10 180	96,2
Chmielnik	5 999	2 976	50,6
Dynów - miasto	6 086	3 126	24,0
Dynów - gmina	**7 462**	**3 754**	**118,9**
Głogów Młp. - miasto	4 551	2 317	13,7
Głogów Młp. - gmina	12 098	6 137	132,0
Hyżne	6 773	3 410	51,8
Kamień	6 752	3 296	73,2
Krasne	12 848	6 540	53,6
Lubenia	6 497	3 374	54,8
Sokołów Młp.- miasto	3 933	2 051	15,6
Sokołów Młp.- gmina	12 418	6 222	118,5
Świlcza	17 797	9 008	128,4
Trzebownisko	17 322	8 888	90,5
Tyczyn - miasto	2 824	1 438	9,7
Tyczyn - gmina	10 899	5 527	74,2
RAZEM POWIAT	**165 202**	**83 895**	**1218,5**

Źródło: US Rzeszów '98, US Przemyśl '98

Wiodącą funkcją gminy jest rolnictwo, produkcja żywności oraz obsługa ludności i związane z tym osadnictwo. Występują tu korzystne warunki glebowe i klimatyczne do produkcji rolnej, sprzyjające uprawie zbóż, ziemniaków jadalnych, buraków cukrowych, roślin pastewnych. Większość istniejących gospodarstw prowadzi produkcję na własne potrzeby, z przewagą zbóż i hodowli bydła oraz trzody chlewnej.

Gmina Dynów stawia dziś na poprawę jakości produkcji rolniczej oraz na rozwój turystyki. Potencjalne walory rozwoju turystyki pozwalają na organizację wypoczynku świąteczno-wekendowego, wakacji, kolonii, zimowisk, obozów, rajdów i spływów kajakowych. Stąd troska o rozwój infrastruktury turystycznej. Służyć ma temu powołany Związek Gmin Turystycznych Pogórza Dynowskiego, do którego należą gminy: Dubiecko, Dynów - gmina miejska, Dynów - gmina wiejska, Jawornik Polski, Kańczuga i Nozdrzec. Jest to region niezwykle szczodrze obdarzony przez naturę w łagodnie pofalowaną rzeźbę terenu, w obfitość czystych rzek z przyjaznym w tym miejscu Sanem, w nieskażone środowisko, w obfitość lasów i w malownicze walory widokowe niezwykle ważne dla wypoczynku i rekreacji. Związek Gmin znacznie zwiększa szanse wykorzystania tych walorów poprzez szeroką i docierającą do wielu potencjalnych turystów promocję. Związek staje się powoli narzędziem podnoszenia rangi regionu i uczynienia zeń ekonomicznie sprawnej i rozwojowej krainy. Celowi rozwoju turystyki służyć ma również nawiązana przez związek gmin współpraca z włoskim regionem Molize.

2. LUDNOŚĆ I ZAGADNIENIA SPOŁECZNE

Dane demograficzne

Głównym czynnikiem powodującym kształtowanie się procesów rozwojowych w gminie są jej mieszkańcy. Pod względem zaludnienia gmina należy do jednostek o małej liczbie mieszkańców. Na terenie 118,9 km^2 zamieszkuje obecnie 7 593 osoby, w tym: 3 789 kobiet i 3 804 mężczyzn[1]. Gęstość zaludnienia gminy wynosi 63,88 osób/km^2, co stawia gminę na ostatnim miejscu w powiecie rzeszowskim ziemskim.

Tab.nr 4. Średnia gęstość zaludnienia dla poszczególnych miejscowości gminy.

Sołectwo / wieś	Liczba osób na 1 km^2 powierzchni ogółem
Bachórz	96,72
Dąbrówka Starzeńska	66,48
Dylągowa	37,08
Harta	83,98
Laskówka	58,24
Łubno	49,86
Pawłokoma	50,14
Ulanica	72,42
Wyręby	87,45
Razem gmina	**63,88**

Źródło: Urząd Gminy Dynów 1999

Największą gęstość zaludnienia ma wieś Bachórz - 96,72 osób/km^2, a najmniejszą wieś Dylągowa, gdzie na 1 km^2 przypada 37,08 osób. Średnia gęstość zaludnienia powiatu rzeszowskiego ziemskiego wynosi 135,6 osób/km^2.

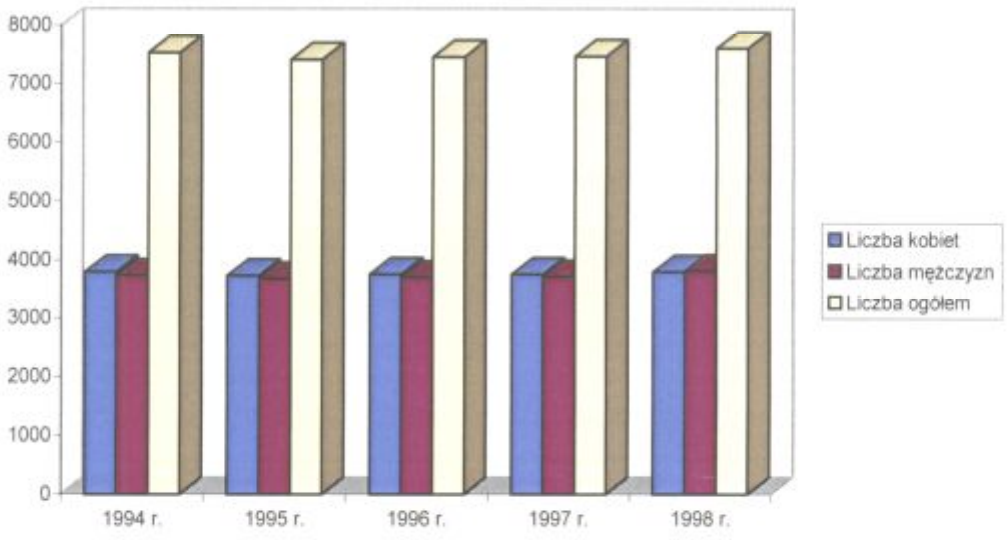
Tab. nr 5. Stan ludności w latach 1994-1998.

Wyszczególnienie	Liczba ogółem	Liczba mężczyzn	Liczba kobiet
1994 r.	7521	3728	3793
1995 r.	7401	3673	3728
1996 r.	7445	3695	3750
1997 r.	7462	3708	3754
1998 r.	7593	3804	3789

Źródło: US Przemyśl'98, Urząd Gminy Dynów 1999

[1] *Źródło: Urząd Gminy Dynów 1999*

Wykres nr 1. Stan ludności w latach 1994-1998.

Źródło: US Przemyśl'98

Stan liczbowy ludności gminy ulega niewielkim wahaniom, jednak od 1995 r. liczba mieszkańców nieznacznie rośnie.

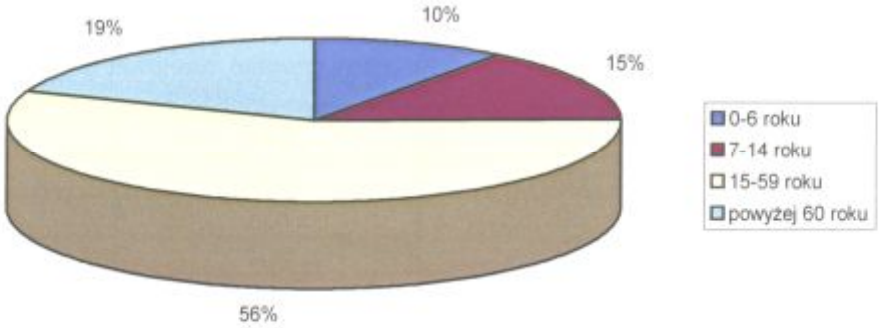
Struktura wiekowa mieszkańców na dzień 31.04.99 wg danych Urzędu Gminy Dynów pokazana jest w poniższej tabeli.

Tab. nr 6. Struktura wiekowa mieszkańców gminy Dynów.

Gmina	Lata			
	0-6	7-14	15-59	60 i więcej
Dynów	786	1101	4242	1464

Źródło: UG Dynów 1999 r.

Wykres nr 2. Struktura wiekowa mieszkańców gminy Dynów.

Źródło: UG Dynów 1999 r.

Struktura wiekowa ludności w gminie jest korzystna. Ludności w wieku produkcyjnym jest 56%, a ludności do 15 roku życia 25%, co stanowi 1/4 wszystkich mieszkańców gminy. Ludność w wieku poprodukcyjnym stanowi 19% mieszkańców gminy.

Ruch naturalny ludności gminy przedstawiono w porównaniu do innych gmin powiatu rzeszowskiego ziemskiego oraz dynamicznie w latach 1994 - 1998.

Tab.nr 7. Ruch naturalny ludności w liczbach bezwzględnych na tle innych gmin powiatu rzeszowskiego ziemskiego.

Gmina/miasto	Małżeństwa	Liczba urodzeń	Liczba zgonów	Przyrost naturalny
Błażowa - miasto	11	26	5	21
Błażowa - gmina	41	129	117	12
Boguchwała	99	212	181	31
Chmielnik	35	82	63	19
Dynów - miasto	33	50	64	-14
Dynów - gmina	**42**	**128**	**81**	**47**
Głogów Młp. - miasto	25	48	19	29
Głogów Młp. - gmina	55	159	157	2
Hyżne	47	107	68	39
Kamień	49	110	75	35
Krasne	66	150	101	49
Lubenia	35	67	79	-12
Sokołów Młp. - miasto	18	45	30	15
Sokołów Młp. - gmina	87	213	160	53
Świlcza	90	191	193	-2
Trzebownisko	75	212	135	77
Tyczyn - miasto	28	27	29	-2
Tyczyn - gmina	62	131	105	26

Źródło: US Rzeszów1998, US Przemyśl 1998

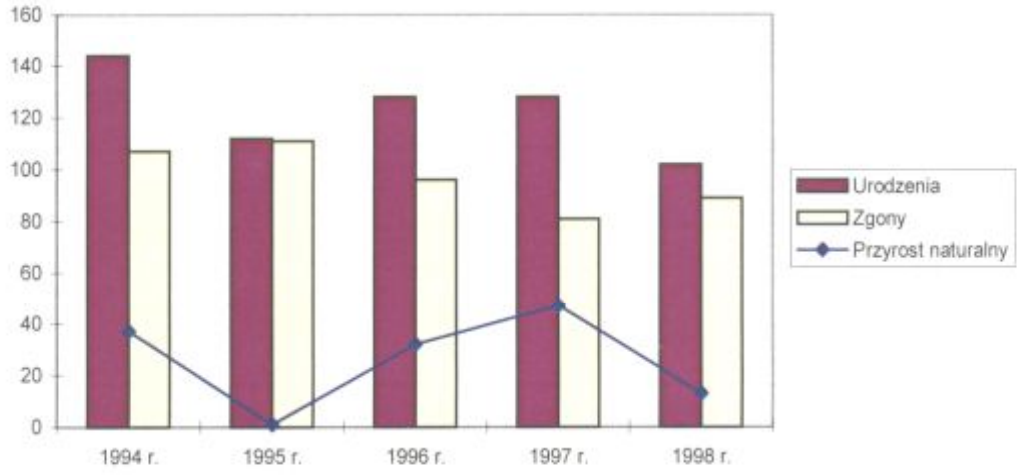
Przyrost naturalny w gminie jest bardzo wysoki; w roku 1997 wynosił 47, co plasuje ją na czwartym miejscu w powiecie rzeszowskim ziemskim. Na pierwszych trzech miejscach znajdują się gminy sąsiadujące z Rzeszowem i stanowiące dla niego zaplecze mieszkaniowe. Są to gminy: Trzebownisko, Sokołów Małopolski i Krasne.

Tab. nr 8. Ruch naturalny ludności gminy Dynów w latach 1994-1998.

Lata	Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny
1994	144	107	37
1995	112	111	1
1996	128	96	32
1997	128	81	47
1998	102	89	13

Źródło: US Przemyśl'98, UG Dynów'99

Wykres nr 3. Ruch naturalny ludności gminy Dynów w latach 1994-1998.

Źródło: US Przemyśl'98, UG Dynów'99

Ruch naturalny ludności gminy z roku na rok ulega widocznym wahaniom, wyraźnie jednak obniża się ilość zgonów, co może być związane z wydłużaniem się długości życia i poprawą ogólnych warunków zdrowotnych.

Duży wpływ na zmiany demograficzne, oprócz ruchu naturalnego, mają również migracje ludności.

Tab. nr 9. Migracje ludności w gminie Dynów.

Sołectwo	Napływ				Odpływ				Saldo
	Ogółem	z miast	ze wsi	z zagranicy	Ogółem	do miast	na wieś	za granicę	
Bachórz	8	1	7	-	25	14	11	-	-17
Dąbrówka Starzeńska	8	4	4	-	3	2	1	-	+5
Dylągowa	8	6	2	-	11	7	4	-	-3
Harta	46	16	30	-	29	18	11	-	+17
Laskówka	10	4	6	-	5	2	2	1	+5
Łubno	18	10	8	-	15	5	9	1	+3
Pawłokoma	9	6	3	-	9	5	4	-	0
Ulanica	10	7	3	-	11	8	3	-	-1
Wyręby	4	1	3	-	4	1	3	-	0
Razem	**121**	**55**	**66**	**-**	**112**	**62**	**48**	**2**	**+9**

Źródło: UG Dynów 1999 r.

Tab. nr 10. Migracje ludności w gminie na tle innych gmin powiatu rzeszowskiego ziemskiego.

Gmina/miasto	Napływ				Odpływ				Saldo
	Ogółem	z miast	ze wsi	z zagranicy	Ogółem	do miast	na wieś	za granicę	
Błażowa - miasto	20	12	8	-	19	12	6	1	1
Błażowa - gmina	98	31	62	5	83	41	38	4	15
Boguchwała	244	139	98	7	173	87	80	6	71
Chmielnik	46	17	29	-	44	14	29	1	2
Dynów - miasto	79	23	56	-	80	24	56	-	-1
Dynów- gmina	**86**	**36**	**50**	**-**	**93**	**45**	**48**	**-**	**-7**
Głogów Młp. - m	59	35	23	1	31	12	19	-	28
Głogów Młp. - gm	125	76	48	1	87	35	52	-	38
Hyżne	52	22	30	-	88	39	49	-	-36
Kamień	92	17	70	5	80	30	50	-	12
Krasne	197	146	46	5	114	52	58	4	83
Lubenia	51	19	32	-	78	19	59	-	-27
Sokołów Młp.- m.	33	9	22	2	29	18	11	-	4
Sokołów Młp.- gm.	131	40	90	1	125	44	78	3	6
Świlcza	235	132	102	1	139	72	61	6	96
Trzebownisko	278	115	157	6	110	45	64	1	168
Tyczyn - miasto	58	34	23	1	38	16	21	1	20
Tyczyn - gmina	176	104	67	5	99	51	47	1	77

Źródło: US Rzeszów1998, US Przemyśl 1998

Saldo migracji z roku na rok się zmienia, np. w roku 1997 było ujemne i wynosiło **-7**, ale już w roku ubiegłym było dodatnie i wynosiło **+9**. Może to być związane z chęcią ucieczki od zgiełku miejskiego i szukaniem spokoju i czystszego powietrza oraz trudnościami ze znalezieniem pracy. W gminie nie obserwuje się prawie odpływu mieszkańców za granicę.

Pracujący i bezrobotni

Przeważająca część ludności czynnej zawodowo znajduje zatrudnienie w szkolnictwie i innych instytucjach związanych z edukacją, a także przedsiębiorstwach zajmujących się produkcją, handlem i budownictwem. Coraz chętniej podejmowana jest praca w miejscu zamieszkania lub w sąsiedztwie. Łączy się to z faktem obniżenia kosztów dojazdu do pracy lub ich wyeliminowania.

Tab. nr 11 . Pracujący i bezrobotni w gminie na tle powiatu rzeszowskiego ziemskiego.*

Gminy / miasta	Ogółem	z liczby ogółem		Zarejestrowani bezrobotni
		kobiety	sektor publiczny	
Błażowa - miasto	470	289	289	118
Błażowa - gmina	276	159	166	517
Boguchwała	2471	995	1147	958
Chmielnik	368	177	204	350
Dynów - miasto	1305	642	brak danych	480
Dynów - gmina	**309**	**158**	brak danych	**547**
Głogów Młp.- m.	677	421	419	321
Głogów Młp.- gm.	1609	396	471	794
Hyżne	315	218	238	559
Kamień	354	191	160	493
Krasne	1307	447	793	693
Lubenia	252	165	156	447
Sokołów Młp. - m.	767	295	226	262
Sokołów Młp. - gm.	768	473	627	908
Świlcza	1294	630	661	901
Trzebownisko	1998	842	797	1018
Tyczyn - miasto	606	259	373	175
Tyczyn - gmina	911	389	410	643

Źródło: US Rzeszów1998, Rejonowy Urząd Pracy Przemyśl 1998

** w jednostkach o liczbie pracujących powyżej pięciu osób*

Znaczna część ludności zajmuje się rolnictwem, produkując żywność głównie na zaspokojenie własnych potrzeb. Liczba pełnozatrudnionych w rolnictwie nie odzwierciedla jednak stanu faktycznego. Część mieszkańców pracuje zawodowo i jest równocześnie właścicielem gospodarstwa rolnego.

Tab. nr 12. Pełnozatrudnieni (jednostki pracy) w indywidualnych gospodarstwach rolnych na tle powiatu rzeszowskiego ziemskiego.*

Gmina/Miasto	Ogółem	W gospodarstwach o powierzchni użytków rolnych								
		1-2 ha	2-5	5-7	7-10	10-15	15-20	20-30	30-50	więcej 50ha
Błażowa - miasto	247	139	97	9	2	-	-	-	-	-
Błażowa - gmina	3797	906	2423	319	117	17	4	9	-	2
Boguchwała	3427	1610	1548	134	82	39	8	3	2	-
Chmielnik	1945	697	1144	76	19	3	4	-	-	-
Dynów - miasto	897	318	478	73	20	6	-	3	-	-
Dynów - gmina	**2782**	**349**	**1489**	**608**	**268**	**51**	**9**	-	7	-
Głogów Młp.- m	252	115	117	9	1	8	1	-	-	-
Głogów Młp.- gm	3302	743	1899	498	128	27	-	-	6	1
Hyżne	2188	693	1344	108	33	5	5	-	-	-
Kamień	2012	183	1008	575	212	32	-	3	-	-
Krasne	1454	868	509	50	19	1	3	2	-	3
Lubenia	1116	428	623	54	10	-	-	-	-	
Sokołów Młp.-m	198	102	83	8	4	2	-	-	-	-
Sokołów Młp.- gm	3817	720	2100	682	279	29	5	-	-	-
Świlcza	4356	1918	2087	206	70	39	17	17	-	2
Trzebownisko	2368	1246	988	84	34	15	-	2	-	-
Tyczyn - miasto	304	177	114	10	3	-	-	-	-	
Tyczyn - gmina	2951	1278	1476	130	49	15	-	4	-	-

Źródło: US Rzeszów 1998, US Przemyśl 1998

** przeciętna liczba zatrudnionych w roku wyliczona na podstawie normy czasu pracy przyjętej w wymiarze 2120 godzin.*

Bezrobotnych z terenu gminy Dynów obsługuje Powiatowy Urząd Pracy w Rzeszowie. Na dzień 31.12.1998 r. w gminie Dynów zarejestrowanych było ogółem 462 osób bezrobotnych. Zdecydowana większość bezrobotnych - 252 to kobiety. Prawo do zasiłku w tym czasie posiadało 65 osób, w tym 18 kobiet. Bez prawa do zasiłku pozostawało 397 bezrobotnych. W liczbie 462 zarejestrowanych po raz pierwszy jest 169 osób, w tym 111 kobiet.

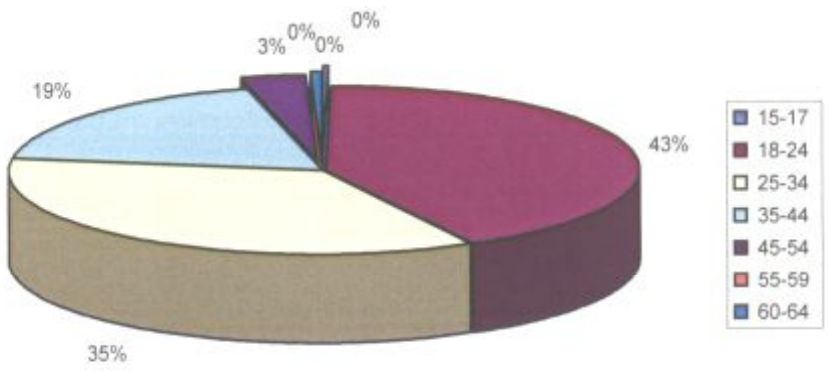
Wśród bezrobotnych posiadających małe gospodarstwa rolne zarejestrowanych było 61 osób, w tym 10 z prawem do zasiłku. Pozostała liczba bezrobotnych pozostaje na utrzymaniu współmałżonka, rodziców, ewentualnie dzieci, na które przepisane zostały gospodarstwa rolne.

Tab. nr 13. Struktura wiekowa bezrobotnych w gminie Dynów (stan na 31.12.1998 r.)

Gmina	Ogółem		Przedziały wiekowe													
			15-17		18-24		25-34		35-44		45-54		55-59		60-64	
		K		K		K		K		K		K		K		K
Dynów	**462**	**252**	**1**	**1**	**194**	**102**	**163**	**95**	**86**	**43**	**16**	**11**	**0**	**0**	**2**	**0**

Źródło: Rejonowy Urząd Pracy Przemyśl 1998, (K- kobiety)

Wykres nr 4. Struktura wiekowa bezrobotnych w gminie.

Źródło: Rejonowy Urząd Pracy Przemyśl 1998 r.

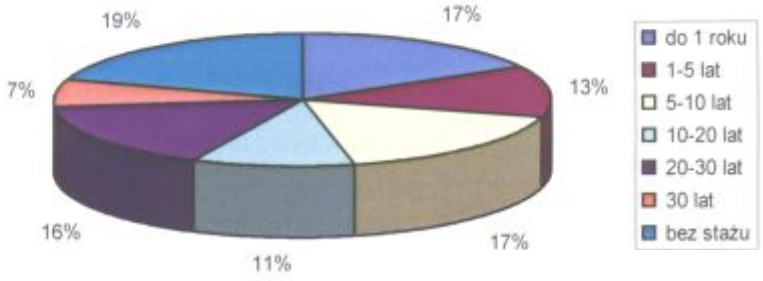
W ogólnej liczbie 462 bezrobotnych aż 137 osób dotychczas w ogóle nie pracowało, w tym 76 kobiet, z tego tylko 4 osoby jest z prawem do zasiłku.

Tab. nr 14. Struktura bezrobotnych wg stażu pracy ogółem w gminie Dynów

Gmina	do 1 roku		1-5 lat		5-10 lat		10-20 lat		20-30 lat		30 lat		bez stażu	
		K		K		K		K		K		K		K
Dynów	75	56	77	47	73	30	88	42	12	1	0	0	137	76

Źródło: Rejonowy Urząd Pracy Przemyśl 1998 r. (K - kobiety)

Wykres nr 5. Struktura bezrobotnych wg stażu pracy ogółem.

Źródło: Rejonowy Urząd Pracy Przemyśl 1998 r.

Bezrobocie dotyka przede wszystkim ludzi młodych, zarówno wiekiem jak i stażem pracy. Na koniec roku 1998 było aż 169 osób zarejestrowanych po raz pierwszy. W przeważającej liczbie bezrobotnych są osoby z wykształceniem zawodowym, było ich 215 osób. W przypadku osób najmłodszych, pozostawanie bezrobotnymi może być związane nie tylko z wiekiem, ale także faktem, że weszli na rynek pracy niedawno i nie posiadają wymaganego przez większość pracodawców stażu pracy. Osoby te mają jednak zdecydowanie

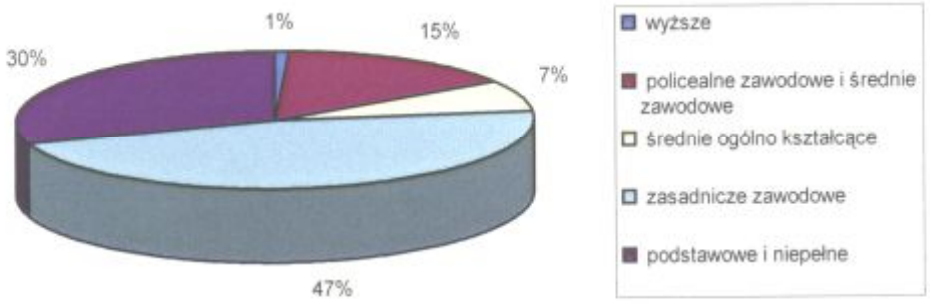
większe szanse na znalezienie zatrudnienia. Jednakże dość duża grupa bezrobotnych w młodych przedziałach wiekowych zmuszona jest nie tylko do szukania nowego miejsca pracy, ale także do zmiany wyuczonych zawodów, aby w konsekwencji podtrzymać swoją aktywność zawodową.

Tab.nr 15. Struktura wykształcenia bezrobotnych w gminie na dzień 31.12.1998r.

Gmina	Wykształcenie									
	wyższe		policealne zawodowe i średnie zawodowe		średnie ogólno kształcące		zasadnicze zawodowe		podstawowe i niepełne	
		K		K		K		K		K
Dynów	4	4	70	44	34	30	215	98	139	76

Źródło: Rejonowy Urząd Pracy Przemyśl 1998 r. (K - Kobiety)

Wykres nr 6. Struktura bezrobotnych wg wykształcenia

Źródło: Rejonowy Urząd Pracy Przemyśl 1998 r.

Atutem różnicującym sytuację bezrobotnych na rynku pracy jeszcze bardziej niż wiek i płeć jest wykształcenie. Im wyższy poziom wykształcenia, tym lepsza sytuacja na rynku pracy i odwrotnie. Osoby najsłabiej edukacyjnie przygotowane do konkurowania o istniejące miejsca pracy mają coraz większe problemy ze znalezieniem zatrudnienia. W gminie Dynów na 462 osoby bezrobotne przypada 4 osoby z wykształceniem wyższym co stanowi 1% ogółu, z wykształceniem policealnym 70 osób tj. 15%, ze średnim ogólnokształcącym 34 osoby tj. 7%, natomiast aż 215 osób tj. 47% to osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym i 139 osób z wykształceniem podstawowym i niepełnym podstawowym - 30% ogółu osób bezrobotnych.

Z miesiąca na miesiąc sytuacja w ilości bezrobotnych niewiele się zmienia, nowi bezrobotni są ciągle rejestrowani, jednak wiele osób podejmuje pracę, wiele osób jest wyłączonych z ewidencji bezrobotnych z innych przyczyn niż podjęcie pracy, np. nie potwierdzenia gotowości do pracy, podjęcia nauki, ukończenia 60/65 lat, nabycia praw emerytalnych czy dobrowolnej rezygnacji ze statusu bezrobotnego.

W ogólnej liczbie bezrobotnych zarejestrowanych jest również 8 osób niepełnosprawnych , w tym 5 kobiet.

Generalnie w każdej kategorii bezrobotnych przeważają kobiety i mimo, że są lepiej wykształcone ze zwyczajowo utartych powodów (urlopy macierzyńskie, opieka nad chorymi dziećmi itp.) są mniej chętnie przyjmowane do pracy.

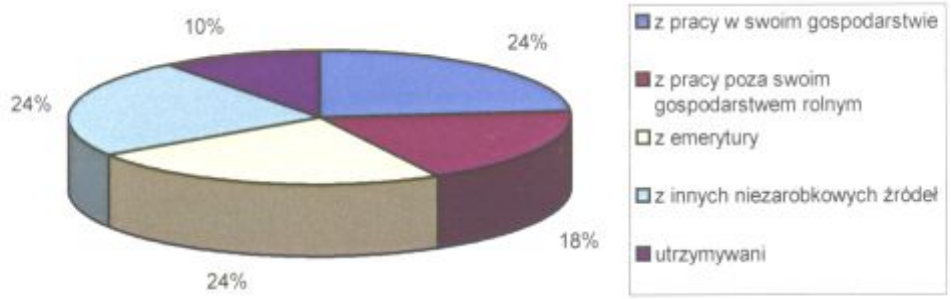
Władze gminy podejmowały szereg aktywnych działań zmierzających do zmniejszenia liczby bezrobotnych. W ostatnim miesiącu sprawozdawczym roku 1998 przy pracach interwencyjnych było zatrudnionych 30 osób, w tym 14 kobiet, przy robotach publicznych było zatrudnionych 20 osób, w tym jedna kobieta.

Źródła dochodów ludności

Głównym czynnikiem wpływającym na poziom życia ludności jest poziom dochodów jej mieszkańców, który z kolei jest wynikiem aktywności gospodarczej gminy.

Wpływają na to zarówno dochody z pracy najemnej, świadczeń emerytalnych i rentowych, ze sprzedaży produktów rolnych, jak też otrzymywanych zasiłków dla bezrobotnych oraz świadczeń pomocy społecznej.

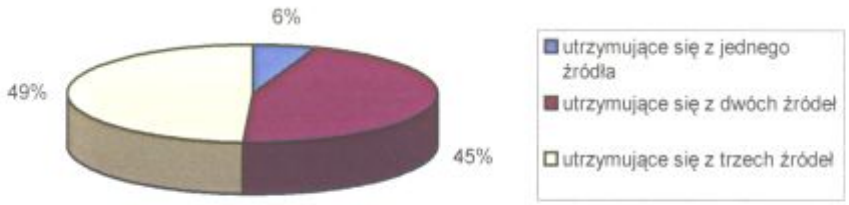
***Wykres nr 7. Ludność powyżej 15 roku życia faktycznie zamieszkała w gospodarstwach domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego (działki rolnej) wg źródeł** utrzymania.*

Źródło: US Przemyśl'97 - Powszechny Spis Rolny

Jak wynika z powyższego wykresu 48% mieszkańców gminy powyżej 15 roku życia utrzymuje się z niezarobkowych źródeł utrzymania: z emerytur, rent, zasiłków i innych. Ok. 10% ludności znajduje się na utrzymaniu rodziny nie mając żadnego źródła dochodu. Tylko 24% mieszkańców utrzymuje się z pracy na roli, a 18% z pracy poza swoim gospodarstwem.

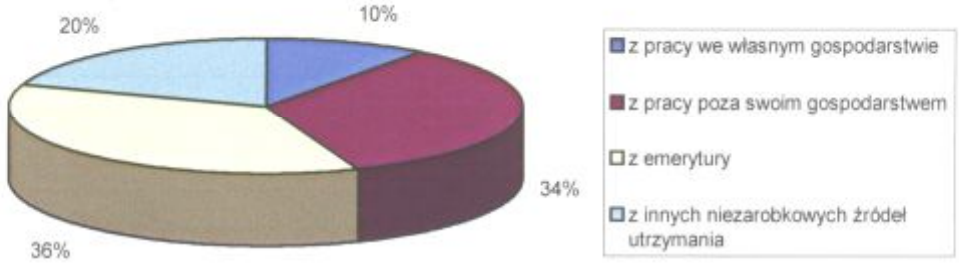
Wykres nr 8. Gospodarstwa domowe z użytkownikiem gospodarstwa rolnego wg ilości źródeł utrzymania.

Źródło: US Przemyśl'97 - Powszechny Spis Rolny

Z powyższego wykresu wynika, że w ogólnej liczbie 882 gospodarstw rolnych, aż 49% gospodarstw utrzymuje się z trzech źródeł dochodów, na które składają się: dochody z pracy najemnej, emerytury, renty, zasiłki dla bezrobotnych. Około 45% gospodarstw utrzymuje się z dwóch źródeł, a tylko 6% gospodarstw z jednego źródła i niekoniecznie jest to dochód z pracy we własnym gospodarstwie.

Wykres nr 9. Gospodarstwa domowe z użytkownikiem gospodarstwa rolnego wg źródeł utrzymania.

Źródło: US Przemyśl'97 - Powszechny Spis Rolny

Z ogólnej liczby gospodarstw tylko 10% utrzymuje się z pracy we własnym gospodarstwie, 34% gospodarstw utrzymuje się z pracy poza swoim gospodarstwem, z czego 4,4% pracuje na własny rachunek. Najwięcej gospodarstw rolnych utrzymuje się z niezarobkowych źródeł utrzymania, bo aż 55,8%, z czego 36% z emerytury, a 20% z innych niezarobkowych źródeł.

3. WARUNKI SOCJALNO-BYTOWE

Oświata

Na terenie gminy sieć szkół podstawowych tworzy 9 placówek. W roku szkolnym 1998/1999 naukę pobiera 1034 uczniów, zatrudnionych jest 103 nauczycieli.

Fot. Nowa szkoła w Pawłokomie

W związku z reformą oświaty w gminie Dynów uruchomione będą (warunkowo, zgodnie z decyzją Kuratorium) przy czterech szkołach podstawowych gimnazja w: Bachórzu, Harcie, Łubnie i Pawłokomie.

Tab. nr 16. Liczba uczniów w poszczególnych szkołach gminy (stan na dzień 21.04.99)

Szkoła	Liczba uczniów	Liczba nauczycieli	Liczba sal dydaktycznych	Powierzchnia dydaktyczna (m^2)	Powierzchnia dydaktyczna przypadająca na 1 ucznia
Bachórz	192	14	9	360	1,88
Dąbrówka Starzeńska	61	9	5	174	2,85
Dylągowa	98	12	8	210	2,14
Harta nr 1	175	13	10	427	2,44
Harta nr 2	116	13	6	146	1,26
Laskówka	70	9	5	208	2,97
Łubno	166	13	9	348	2,10
Pawłokoma	100	11	9	310	3,10
Ulanica	56	9	4	174	3,11
Razem:	**1034**	**103**	**65**	**2357**	**2,28**

Źródło: UG Dynów 1999

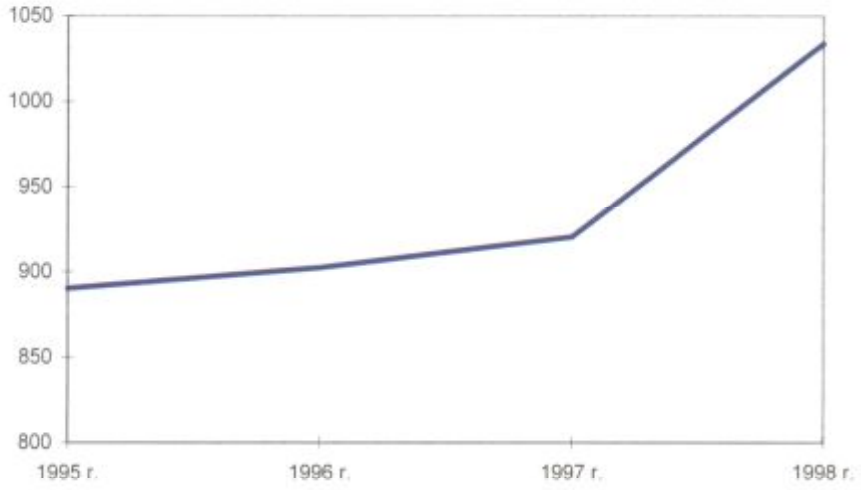
Absolwenci szkół podstawowych mogą kontynuować naukę w pobliskim Dynowie, gdzie znajduje się Liceum Ogólnokształcące oraz Zespół Szkół Zawodowych. Część absolwentów dojeżdża także do szkół w Rzeszowie oraz Przemyślu. Najbliższy ośrodek akademicki znajduje się w Rzeszowie.

Tab.nr 17. Liczba szkół i uczniów na przestrzeni ostatnich kilku lat w gminie Dynów.

Lata	Szkoły	Uczniowie
1995	9	890
1996	9	902
1997	9	920
1998	9	1034

Źródło: US Przemyśl'98, Urząd Gminy 1999

Wykres nr 10. Szkolnictwo podstawowe w latach 1995-1998.

Źródło: US Przemyśl'98

Liczba uczniów w szkołach podstawowych na przestrzeni ostatnich lat systematycznie wzrasta.

Sieć szkół w gminie jest bardzo dobra, jedynie ich stan techniczny wymaga poprawy.

Główną inwestycją w zakresie szkolnictwa podstawowego jest modernizacja szkoły podstawowej w Ulanicy.

Wychowaniem przedszkolnym zajmuje się 9 placówek, posiadających 11 oddziałów. Z opieki przedszkolnej korzysta łącznie około 240 dzieci, opiekę nad nimi sprawuje 11 nauczycieli. Wszystkie przedszkola znajdują się przy szkołach podstawowych.

Mieszkalnictwo

Sytuacja mieszkaniowa gminy Dynów jest niezbyt korzystna. Gmina posiada szczególnie niski standard wyposażenia mieszkań w instalacje sanitarne. Większość wsi w gminie jest zgazyfikowana.

Tab. nr 18. Zasoby mieszkaniowe zamieszkane na tle powiatu rzeszowskiego ziemskiego.

Gmina/miasto	Liczba mieszkań	Liczba osób		Powierzchnia użytkowa w m^2	
		na 1 mieszkanie	na 1 izbę	1 mieszkania	na 1 osobę
Błażowa - miasto	614	3,41	0,91	74,5	21,9
Błażowa - gmina	2 576	3,47	1,10	67,8	19,5
Boguchwała	4 825	4,09	1,04	77,2	18,9
Chmielnik	1 594	3,76	1,14	67,7	18,0
Dynów - miasto	1 349	4,42	1,27	62,3	14,1
Dynów - gmina	**2 114**	**3,52**	**1,18**	**66,8**	**19,0**
Głogów Młp.- miasto	1 148	3,91	0,98	81,3	20,8
Głogów Młp. - gmina	2 877	4,18	1,18	75,1	18,0
Hyżne	1 736	3,89	1,14	69,2	17,8
Kamień	1 395	4,82	1,30	80,5	16,7
Krasne	3 045	4,16	1,04	83,9	20,2
Lubenia	1 787	3,64	1,14	66,4	18,3
Sokołów Młp.- miasto	1 077	3,64	1,00	71,3	19,6
Sokołów Młp.- gmina	2 743	4,47	1,36	72,1	16,1
Świlcza	4 361	4,03	1,07	75,3	18,7
Trzebownisko	4 265	4,01	1,10	76,2	19,0
Tyczyn - miasto	805	3,51	1,00	67,7	19,3
Tyczyn - gmina	2 642	4,09	1,13	73,2	17,9
Razem powiat	***40953***	-	-	***73,7***	***18,4***
Woj.Podkarpackie	***554458***	-	-	***66,1***	***17,6***
Polska	***11612773***	-	-	***60,9***	***18,6***

Źródło: US Przemyśl'98, US Rzeszów'98

Powierzchnia użytkowa mieszkania w przeliczeniu na jedną osobę w wynosi 19,0 m^2. Jest to średnia powierzchnia w powiecie rzeszowskim ziemskim. W Województwie Podkarpackim wskaźnik ten wynosi 17,6, w Polsce jest trochę wyższy i wynosi 18,6. Powierzchnia użytkowa przypadająca na 1 mieszkanie też jest trochę wyższa niż w Województwie Podkarpackim i znacznie wyższa niż w Polsce, jednak jest niższa niż w powiecie rzeszowskim (patrz Tab. nr 18).

Od 1994 roku nie obserwuje się w gminie przyrostu nowych mieszkań. Jest to bardzo niekorzystna sytuacja, związana być może z odpływem ludności z gminy w celach zarobkowych. Wg danych z Urzędu Gminy Dynów w roku 1998 wymeldowało się z gminy 107 osób, a zameldowało tylko 71 osób.

Służba zdrowia

Stan usług medycznych jest niewystarczający na miejscowe potrzeby. W gminie na stałe zatrudnieni są następujący pracownicy medyczni:

- 1 lekarz ogólny,
- 1 stomatolog,
- 6 pielęgniarek.

Tab.nr 19. Szpitale, apteki i punkty apteczne w powiecie rzeszowskim ziemskim.

Gmina/miasto	Przychodnie i ośrodki zdrowia	Apteki i punkty apteczne	Zakłady stacjonarne pomocy społecznej	
			placówki	mieszkańcy
Błażowa - miasto	1	1	1	24
Błażowa - gmina	2	-	-	-
Boguchwała	3	1	-	-
Chmielnik	2	1	1	16
Dynów - miasto	3	2	-	-
Dynów - gmina	**1**	-	-	-
Głogów Młp. - miasto	1	2	-	-
Głogów Młp. - gmina	2	1	-	-
Hyżne	2	1	-	25
Kamień	1	1	-	-
Krasne	3	2	-	-
Lubenia	2	1	-	-
Sokołów Młp.- miasto	1	2	-	
Sokołów Młp.- gmina	3	2	1	193
Świlcza	5	3	-	-
Trzebownisko	6	4	1	96
Tyczyn - miasto	1	1	-	-
Tyczyn - gmina	2	-	-	-

Źródło: US Rzeszów'98 r, US Przemyśl'98

Pracownicy medyczni świadczą tylko podstawowe usługi medyczne. Ze specjalistycznej służby zdrowia mieszkańcy korzystają poza granicami gminy, w przychodniach specjalistycznych w Dynowie. Najbliższy punkt pogotowia ratunkowego znajduje się w Dynowie. Pacjenci z terenu gminy hospitalizowani są w szpitalach w Rzeszowie.

Tab. nr 20. Pracownicy medyczni służby zdrowia na tle powiatu rzeszowskiego ziemskiego.

Gmina/miasto	Liczby bezwzględne			Na 10 tysięcy ludności		
	Lekarze	Dentyści	Pielęgniarki	Lekarze	Dentyści	Pielęgniarki
Błażowa - miasto	3	1	20	14,3	4,8	95,1
Błażowa - gmina	3	1	7	3,4	1,1	7,8
Boguchwała	9	7	14	4,5	3,5	7,0
Chmielnik	4	2	8	6,7	3,3	13,3
Dynów - miasto	8	2	15	13,1	3,3	24,6
Dynów - gmina	**1**	**1**	**6**	**1,3**	**1,3**	**8,0**
Głogów Młp.- m.	5	4	8	11	8,8	17,6
Głogów Młp.- gm.	2	3	5	1,7	2,5	4,1
Hyżne	3	2	7	4,4	3,0	10,3
Kamień	2	1	7	3,0	1.5	10, 4
Krasne	4	3	7	3,1	2,3	5,4
Lubenia	3	2	7	4,6	3,1	10,8
Sokołów Młp.- m.	5	3	9	12,7	7,6	22,9
Sokołów Młp.- gm.	8	3	79	6,4	2,4	63,6
Świlcza	9	8	16	5,1	4,5	9,9
Trzebownisko	7	8	19	4,0	4,6	11,0
Tyczyn - miasto	3	4	9	10,6	14,2	31,9
Tyczyn - gmina	2	2	4	1,8	1,8	3,7

Źródło: US Rzeszów '98 r.

Wśród gmin powiatu rzeszowskiego ziemskiego gmina Dynów zajmuje ostatnie miejsce pod względem liczby lekarzy przypadających na 10 tys. ludności, oraz przedostatnie pod względem liczby stomatologów.

Jedną z głównych inwestycji na bieżący rok jest budowa ośrodka zdrowia w Dylągowej.

Opieka społeczna

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej obejmuje swoim zasięgiem wszystkie 9 sołectw gminy Dynów. W chwili obecnej z pomocy pieniężnej i materialnej korzysta ok. 700 rodzin.

Liczba ludzi korzystających z pomocy wyraźnie wzrasta ze względu na sytuację materialną ludności gminy, w której panuje duże bezrobocie i brak jest możliwości zatrudnienia.

Budżet Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej na rok 1999 wynosi **670 196 zł.**

Ośrodek oprócz pomocy pieniężnej świadczy również usługi opiekuńcze i poradnictwo.

4. GOSPODARKA

Przemysł

Województwo podkarpackie cechuje niski poziom ekonomiczny mierzony produktem krajowym brutto na 1 mieszkańca. Osiągnięty przez województwo poziom wynosi 75% średniej krajowej.

Teren gminy jest bardzo słabo uprzemysłowiony, nie występuje tu żaden znaczący zakład przemysłowy mogący stworzyć dodatkowe miejsca pracy. Produkcja przemysłowa koncentruje się w mieście Dynów.

Proces urynkowienia gospodarki spowodował w pierwszej połowie lat 90-tych obniżenie poziomu zatrudnienia lub zamknięcie zakładów pracy. W gminie Dynów całkowitej likwidacji uległy następujące zakłady:

- Państwowe Gospodarstwo Rolne w Bachórzu - 170 osób zatrudnionych,
- Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska w Przemyślu - Zakład Mleczarski w Harcie - 40 osób zatrudnionych.

Na bazie części zlikwidowanych przedsiębiorstw powstały zakłady prywatne, tworzące nowe miejsca pracy, które nie zrównoważyły zlikwidowanych miejsc pracy ani w połowie. W Urzędzie Gminy zarejestrowanych jest 125 podmiotów gospodarczych. Są to sklepy, drobni rzemieślnicy, małe hurtownie.

Do większych zakładów produkcyjnych należą:

- piekarnia,
- Zakład Remontów Pieców do piekarń,
- Zakład Wytwórczy Wyrobów z Gumy,
- tartaki,
- Zakład Przetwórstwa Drewna.

Wyżej wymienione zakłady powstały głównie w obiektach po byłym PGR w Bachórzu.

Tab. nr 21. Podmioty zarejestrowane w systemie REGON w powiecie rzeszowskim ziemskim.

Gmina/miasto	Sekcje Europejskiej Klasyfikacji Działalności						
	przemysł		budownictwo	handel i naprawy	transp. i łączność	obsługa nieruchomości i firm	edukacja
	ogółem	działaln. produkc.					
Błażowa - miasto	8	7	11	53	16	5	3
Błażowa - gmina	49	49	39	56	36	23	7
Boguchwała	129	128	109	295	72	75	17
Chmielnik	24	24	39	39	18	19	6
Dynów - miasto	41	41	25	127	10	37	10
Dynów - gmina	**24**	**24**	**26**	**38**	**17**	**10**	**9**
Głogów Młp. - m.	28	26	29	119	24	23	1
Głogów Młp.- gm.	84	84	60	124	35	26	12
Hyżne	33	33	43	51	26	13	7
Kamień	62	62	13	45	6	3	5
Krasne	293	291	74	242	38	52	8
Lubenia	13	12	33	49	27	18	4
Sokołów Młp.- m.	27	26	8	110	8	8	4
Sokołów Młp.- gm.	51	51	26	78	25	15	13
Świlcza	94	92	76	262	73	51	19
Trzebownisko	221	219	73	249	53	82	15
Tyczyn - miasto	21	20	18	75	19	9	8
Tyczyn - gmina	70	68	54	126	69	29	9

Źródło: US Rzeszów '98, US Przemyśl '98

Najwięcej podmiotów gospodarczych jest zarejestrowanych w sekcji: handel i naprawy. Kilkadziesiąt podmiotów zarejestrowanych jest w sekcji: budownictwo i działalność produkcyjna.

Tab.nr 22. Jednostki organizacyjne zarejestrowane w systemie REGON według form własności.

Gmina/miasto	Ogółem	Sektor			
		Publiczny		Prywatny	
		państwowe	komunalne	krajowe	zagraniczne
Błażowa - miasto	119	1	7	111	-
Błażowa - gmina	224	-	9	215	-
Boguchwała	797	6	19	770	2
Chmielnik	171	-	11	159	1
Dynów - miasto	291	16		275	
Dynów - gmina	**142**	**9**		**133**	
Głogów Młp.- m.	267	2	8	265	1
Głogów Młp.- gm.	388	3	11	370	4
Hyżne	204	-	12	191	1
Kamień	154	-	10	142	2
Krasne	782	4	13	764	1
Lubenia	172	-	9	163	-
Sokołów Młp.- m.	204	1	8	194	1
Sokołów Młp.- gm	247	2	11	234	-
Świlcza	659	3	16	640	-
Trzebownisko	779	5	16	758	-
Tyczyn - miasto	184	4	7	171	2
Tyczyn - gmina	400	1	8	389	2

Źródło: US Rzeszów'98, US Przemyśl'98

Na terenie gminy przeważają przedsiębiorstwa prywatne, które m.in. zajmują się przetwórstwem drewna, usługami tartacznymi, handlem artykułami budowlanymi, naprawą samochodów i maszyn rolniczych oraz sprzedażą części do nich, produkcją artykułów z gumy, a także transportem samochodowym.

Rolnictwo

Wieś i rolnictwo gminy Dynów cechuje się dużym rozdrobnieniem gospodarstw rolnych co jest charakterystyczne dla całego powiatu rzeszowskiego ziemskiego, który jest powiatem typowo rolniczym oraz dla województwa podkarpackiego, które jest w większości obszarem wiejskim. Specyfika ta ma przede wszystkim podłoże strukturalne, i dlatego też trwające od kilku lat procesy restrukturyzacyjne przebiegają powoli i nie są aż tak efektywne jak w innych regionach kraju, gdzie przeważają duże obszarowo i mocne ekonomicznie gospodarstwa rolne.

Rolnictwo jest podstawowym działem gospodarki gminy. Użytki rolne wynoszą 7 270 ha, z czego na gospodarstwa indywidualne przypada 7 170 ha. Pracujących w rolnictwie jest ogółem 3 465 osób, z czego w gospodarstwach indywidualnych - 2 880 osób.

Tab.nr 23. Średnia powierzchnia indywidualnych gospodarstw rolnych według rodzajów użytków gminy Dynów na tle powiatu rzeszowskiego ziemskiego.

Gmina/ miasto	Średnio w 1 gospodarstwie rolnym (hektary)							
	Grunty ogółem	Użytki rolne	Grunty orne	Sady	Łąki	Pastwiska	Lasy i grunty leśne	Pozostałe grunty
Błażowa - miasto	2,7	2,2	1,5	0,2	0,3	0,1	0,4	0,2
Błażowa - gmina	3,5	3,0	2,2	0,1	0,4	0,3	0,3	0,3
Boguchwała	2,6	2,4	1,7	0,0	0,5	0,1	0,0	0,2
Chmielnik	3,0	2,5	1,6	0,1	0,5	0,3	0,3	0,2
Dynów - miasto	3,0	2,6	2,2	0,0	0,2	0,2	0,2	0,2
Dynów - gmina	**5,0**	**4,2**	**3,4**	**0,0**	**0,4**	**0,4**	**0,5**	**0,3**
Głogów Młp. - m	2,9	2,5	1,5	0,0	0,9	0,1	0,2	0,2
Głogów Młp. - gm.	3,8	3,4	2,1	0,0	1,1	0,2	0,2	0,2
Hyżne	3,0	2,5	2,0	0,0	0,3	0,3	0,2	0,2
Kamień	4,8	4.3	2,7	0,0	1,4	0,2	0,2	0,2
Krasne	2,4	2,1	1,5	0,1	0,5	0,1	0,1	0,2
Lubenia	2,8	2,4	1,6	0,0	0,4	0,3	0,2	0,2
Sokołów Młp. - m	2,6	2,3	1,5	0,0	0,8	0,0	0,1	0,1
Sokołów Młp. - gm	4,0	3,5	2,5	0,0	0,9	0,1	0,3	0,2
Świlcza	2,8	2,6	1,86	0,05	0,4	0,29	0,02	0,18
Trzebownisko	2,4	2,2	1,5	0,0	0,6	0,0	0,1	0,2
Tyczyn - miasto	2,4	2,0	1,5	0,1	0,4	0,1	0,2	0,2
Tyczyn - gmina	2,7	2,3	1,7	0,1	0,4	0,2	0,1	0,2

Źródło: Powszechny Spis Rolny- US Rzeszów'97, US Przemyśl'97

Wg danych statystycznych z roku 1996 średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego w gminie Dynów wynosi ok. 5 ha, z czego na użytki rolne przypada 4,2 ha. Stawia to gminę Dynów na pierwszym miejscu w powiecie rzeszowskim ziemskim.

Tab.nr 24. Systematyka indywidualnych gospodarstw rolnych (bez działek rolnych) wg powierzchni użytków rolnych.

Gmina/miasto	Liczba gospodarstw	w tym % o powierzchni				
		1-2 ha	2-4 ha	4-7 ha	7-10 ha	pow.10 ha
Błażowa - miasto	149	63,1	30,2	4,7	1,3	0,7
Błażowa - gmina	1851	31,7	49,7	15,8	2,1	0,6
Boguchwała	2025	54,3	35,1	8,1	1,4	1,0
Chmielnik	1118	42,6	46,8	9,7	0,7	0,3
Dynów - miasto	533	44,9	41,0	12,0	1,4	0,7
Dynów - gmina	**1415**	**19,0**	**39,0**	**32,7**	**7,3**	**2,0**
Głogów Młp.- m	173	53,2	34,7	7,5	1,2	3,5
Głogów Młp. - gm.	1709	28,9	41,9	25,0	3,5	0,7
Hyżne	1163	39,6	48,2	10,8	1,1	0,3
Kamień	1083	13,9	34,5	41,5	8,7	1,4
Krasne	1101	64,9	28,1	5,6	1,0	0,5
Lubenia	1142	46,6	43,1	9,8	0,4	0,1
Sokołów Młp.- m	214	62,6	27,1	8,4	0,9	0,9
Sokołów Młp.- gm	2213	26,6	41,9	25,8	5,1	0,6
Świlcza	2383	49,8	39,7	8,2	1,1	1,1
Trzebownisko	1753	57,8	34,5	6,3	0,9	0,5
Tyczyn - miasto	222	65,8	27,0	6,3	0,5	0,5
Tyczyn - gmina	1677	51,9	37,6	8,9	1,0	0,5

Źródło: Wyliczeń dokonano na podstawie Powszechnego Spisu Rolnego - US Rzeszów'98, US Przemyśl'98

O dużej skali rozdrobnienia świadczy fakt że 39 % ogólnej liczby gospodarstw mieści się w przedziale obszarowym od 2-4 ha, około 32,7 % stanowią gospodarstwa o pow. 4-7 ha, 7,3 % to gospodarstwa powyżej 7 ha, tylko 2,0 % powyżej 10 ha. Rozdrobnienie to charakteryzuje się niewielką powierzchnią działek, nadmiernie wydłużonych na gruntach słabszych oraz konfliktowym dostępem do wszystkich gruntów. Średnie gospodarstwo rolne w powiecie rzeszowskim ziemskim składa się z 4 działek, położonych w szachownicy. W gminie Dynów średnia liczba działek wynosi 7,4. Niestety obserwuje się tendencje dalszego rozdrabniania gospodarstw.

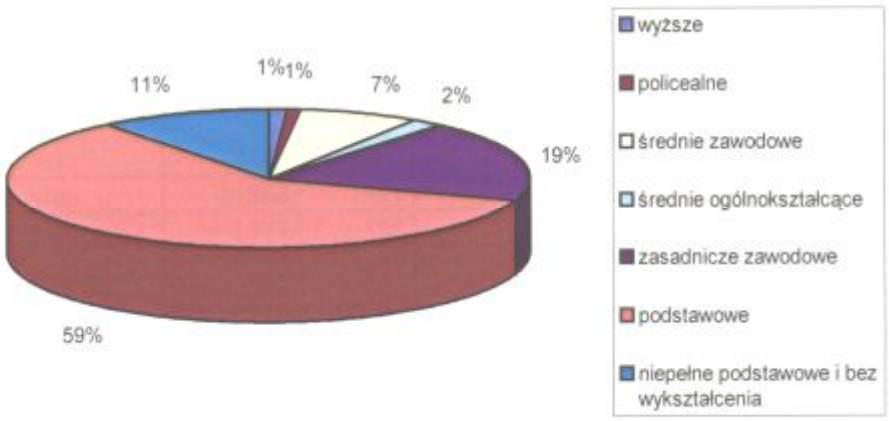
Własność gruntów:

- grunty osób fizycznych - 738 ha.
- grunty zasobów własności Skarbu Państwa - 990 ha,
- grunty Państwowych Gospodarstw Leśnych - 2 422 ha,

Na terenie gminy występują na dużym obszarze lasy o powierzchni 4 238 ha, stanowiąc 34% ogólnej powierzchni gminy.

Warunki naturalne gminy predysponują rolnictwo do produkcji zdrowej żywności odpowiadającej standardom europejskim. Możliwe to jest poprzez wprowadzenie odrębnych gospodarstw na terenach strefy podgórskiej o profilu rolno-hodowlanym powiązanym z agroturystyką jako funkcją uzupełniającą.

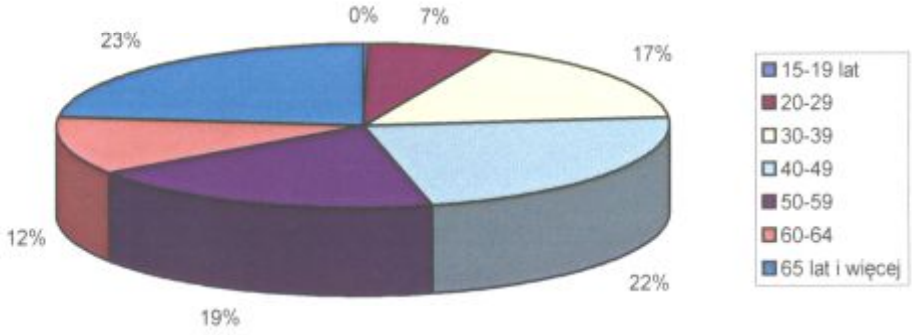
Wykres nr 11. Użytkownicy indywidualnych gospodarstw rolnych wg poziomu wykształcenia.

Źródło: US Przemyśl'97 - Powszechny Spis Rolny

Struktura wykształcenia rolników w gminie Dynów nie jest zadowalająca. Najwięcej osób ma wykształcenie podstawowe, stanowią oni 59% rolników. Wykształcenie zasadnicze zawodowe posiada 19% rolników, w tym tylko 37 osób o profilu rolniczym. Wykształcenie wyższe posiada tylko 1% rolników, w tym z wykształceniem rolniczym jest 3 osoby. Wśród rolników 462 osoby ma zaliczone kursy rolnicze.

Wykres nr 12. Użytkownicy gospodarstw rolnych wg wieku.

Źródło: US Przemyśl'97 - Powszechny Spis Rolny

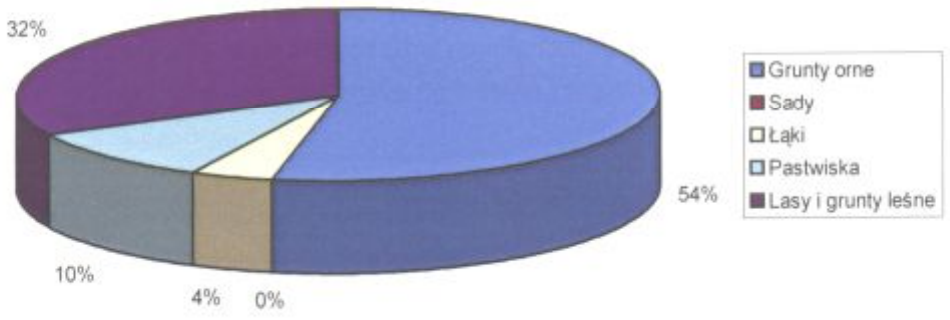
Zauważalne jest starzenie się użytkowników gospodarstw rolnych. Największa ich ilość, czyli 23% znajduje się w przedziale wiekowym powyżej 65 lat. W przedziale wiekowym 15-19 lat znajdują się tylko 3 osoby.

Tab. nr 25. Użytkowanie gruntów wg granic administracyjnych.

Gmina/ miasto	Powierzchnia ogólna	Użytki rolne					Lasy i grunty leśne
		Razem	Grunty orne	Sady	Łąki	Pastwiska	
Błażowa - miasto	423	308	234	24	26	24	22
Błażowa - gmina	10847	7139	5232	184	980	743	2806
Boguchwała	9619	7401	5202	171	1543	485	1057
Chmielnik	5063	3749	2310	116	805	518	560
Dynów - miasto	2444	1875	1614	29	88	144	298
Dynów - gmina	**11880**	**7441**	**5851**	**10**	**456**	**1124**	**3548**
Głogów Młp.- miasto	1373	558	350	5	132	71	584
Głogów Młp.- gmina	13203	7437	4366	45	2165	861	4400
Hyżne	5178	3547	2838	35	207	467	1182
Kamień	7321	5137	3184	13	1498	442	1848
Krasne	5358	3927	2800	130	826	171	365
Lubenia	5477	3661	2427	133	575	526	1288
Sokołów Młp.- miasto	1555	1324	967	5	284	68	41
Sokołów Młp. -gmina	11849	8001	5231	44	1362	1364	3069
Świlcza	12842	9365	6358	157	2139	711	2320
Trzebownisko	9053	6415	4190	136	1354	735	877
Tyczyn - miasto	967	729	525	42	52	110	58
Tyczyn - gmina	7421	5331	3779	245	833	474	1020

Źródło: US Rzeszów '97 - Powszechny Spis Rolny

Wykres nr 13. Użytkowanie gruntów wg granic administracyjnych.

Źródło: US Przemyśl '97 - Powszechny Spis Rolny

Użytki rolne w gminie Dynów zajmują 68% powierzchni ogólnej, z tego na grunty orne przypada 54%.

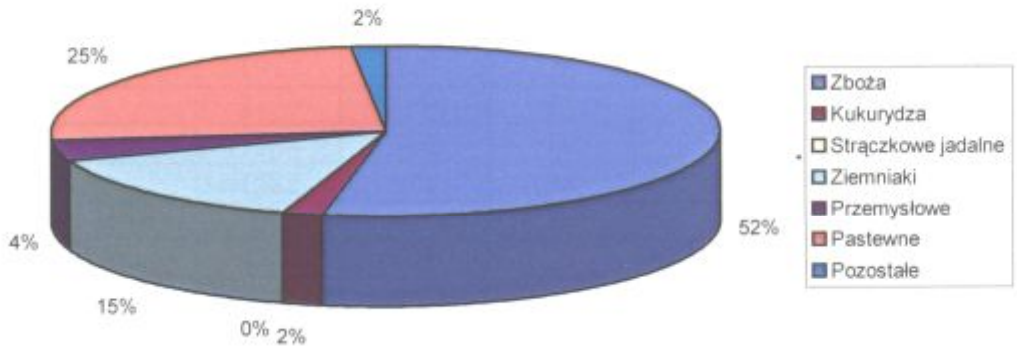
Dobre gleby znajdują się w dolinie rzeki San, a pozostałym terenie przeważają gleby średniej jakości w klasie IV B o wskaźniku bonitacyjnym 0,83.

Tab.nr 26. Powierzchnia podstawowych upraw (w hektarach).

Gmina	Ogółem	Zboża	Kukurydza	Strączkowe jadalne	Ziemniaki	Przemysłowe	Pastewne	Pozostałe
Dynów	4437	2359	78	4	657	162	1103	74

Źródło: US Przemyśl '97 - Powszechny Spis Rolny

Wykres nr 14. Powierzchnia podstawowych upraw (w %).

Źródło: US Przemyśl '97 - Powszechny Spis Rolny

Dominującymi kierunkami w produkcji rolniczej są: uprawa zbóż, roślin okopowych, ziemniaki, produkcja pasz, a także ogrodnictwo.

Warunki naturalne są niezbyt przyjazne dla produkcji rolnej wielotowarowej, za wyjątkiem upraw roślin jagodowych (truskawek, malin, porzeczek).

Wśród rolników nie ma tradycji tworzenia i organizacji grup producenckich.

Tab.nr 27. Zwierzęta gospodarskie w powiecie w sztukach na tle powiatu rzeszowskiego ziemskiego.

Gmina/miasto	Pogłowie bydła	Pogłowie trzody chlewnej	Pogłowie owiec	Pogłowie koni	Pogłowie kóz	Pogłowie królików	Pogłowie drobiu
Błażowa - miasto	154	107	2	26	20	159	1949
Błażowa - gmina	3345	1701	25	554	214	1086	30744
Boguchwała	2819	3626	106	429	585	2070	46212
Chmielnik	1829	968	10	295	165	768	14990
Dynów - miasto	880	578	5	213	34	410	8477
Dynów - gmina	**4025**	**3738**	**42**	**643**	**152**	**1198**	**22728**
Głogów Młp.- miasto	166	28	25	37	5	154	2099
Głogów Młp.- gmina	2892	1064	134	741	157	1323	22814
Hyżne	1917	947	26	258	235	1054	15621
Kamień	2429	2236	15	409	9	508	15018
Krasne	1384	700	89	212	171	1391	24070
Lubenia	1582	900	38	190	156	451	15732
Sokołów Młp.-miasto	115	77	-	25	14	183	1775
Sokołów Młp.-gmina	4202	5005	39	745	118	780	26964
Świlcza	2485	2815	232	545	464	2045	36423
Trzebownisko	2112	1996	203	570	291	2476	61767
Tyczyn - miasto	220	53	6	40	56	180	4739
Tyczyn - gmina	2503	1604	54	395	225	1355	28284

Źródło: US Rzeszów'97, US Przemyśl'97 - Powszechny Spis Rolny

Gmina specjalizuje się przede wszystkim w produkcji bydła mlecznego, trzody chlewnej i bydła opasowego. Pod względem ilości bydła i trzody chlewnej gmina znajduje się na drugim miejscu w powiecie rzeszowskim.

Na terenie gminy istnieją okresowe trudności ze zbytem produktów rolnych i bydła, ceny są zbyt niskie, które nie gwarantują opłacalności. Istnieje tylko jeden młyn, brak jest zakładów przetwórstwa rolnego.

Gospodarstwa są dobrze wyposażone w maszyny rolnicze, kultura rolna jest na poziomie dobrym. Sieć handlowa zaopatrująca rolników w środki do produkcji rolnej jest rozwinięta w stopniu wystarczającym.

5. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

Drogi i szlaki komunikacyjne

Przez teren gminy przebiega kolej wąskotorowa z Przeworska do Dynowa. Funkcjonuje ona w okresie letnim jako atrakcja turystyczna.

Szkieletem układu drogowego jest droga wojewódzka Nr 884 biegnąca z Przemyśla do Miejsca Piastowego na kierunku wschód - zachód oraz droga Nr 879 z Przeworska do Sanoka biegnąca prostopadle z kierunku północ - południe. Mają one łączną długość 16 km. Sieć dróg tworzą drogi powiatowe, gminne i wiejskie o łącznej długości ok. 959 km.

Tab.nr 28. Sieć dróg gminy Dynów.

Lp	Numer drogi	Nazwa drogi /relacje/	ogółem w m	o nawierzchni ulepszonej
Drogi wojewódzkie				
1	879	Przeworsk - Dynów Grabownica	2 696	2 696
2	884	Przemyśl-Ujazdy-Domaradz	13 632	13 632
Razem drogi wojewódzkie			**16 328**	**16 328**
Drogi powiatowe				
1	501	Błażowa- Harta - do drogi 884	7 411	7 411
2	502	Dynów-Ulanica	3 838	3 838
3	503	Futoma-Łazek-do dr. nr 884	394	394
4	504	Łubno-Nozdrzec	6 985	6 985
5	505	Łubno-Kazimierówka-Dynów	3 475	1 321
6	506	Dynów-Dąbrówka Starzeńska	4 877	4 877
7	507	Bartkówka-Sielnica	9 850	9 850
8	509	Bachórz-Laskówka	4 917	4 917
Razem drogi powiatowe			**41 747**	**39 593**
Razem drogi gminne			**61 200**	
Razem drogi wiejskie			**840 000**	
		Razem drogi	**959 275**	

Źródło: Urząd Gminy Dynów 1999 r.

Drogi wojewódzkie zarządzane są przez DODP Rzeszów za pośrednictwem Rejonowego Zarządu Dróg w Przemyślu.

Ogółem długość dróg w gminie wynosi 959 275 m, w tym o nawierzchni ulepszonej 55 921 m.

Przy drodze wojewódzkiej nr 884 w kierunku Domaradz - Przemyśl - Medyka istnieje możliwość rozbudowy infrastruktury technicznej.

Telekomunikacja

Gmina Dynów znajduje się w okręgu telekomunikacyjnym w Przemyślu, mieszkańcy chcąc się dodzwonić do siedziby starostwa w Rzeszowie muszą wykręcać numer kierunkowy. Bezpośrednia obsługa klientów uzależniona jest od dwóch czynników - miejscowej sieci i pojemności central łańcuchowych.

Tab.nr 29. Abonenci telefoniczni ogółem w powiecie rzeszowskim ziemskim.

Gmina/miasto	W liczbach bezwzględnych	Na 1000 ludności
Błażowa - miasto	458	217,7
Błażowa - gmina	1059	118,4
Boguchwała	3412	171,5
Chmielnik	928	154,7
Dynów - miasto	726	119,0
Dynów - gmina	**65**	**9,0**
Głogów Młp.- miasto	942	207,0
Głogów Młp.- gmina	1107	91,5
Hyżne	661	97,6
Kamień	437	64,7
Krasne	2002	155,8
Lubenia	748	115,1
Sokołów Młp. - miasto	740	188,2
Sokołów Młp.- gmina	817	65,8
Świlcza	2300	129,2
Trzebownisko	2863	165,3
Tyczyn - miasto	756	267,7
Tyczyn - gmina	1959	179,7

Źródło: US Rzeszów'98, US Przemyśl'98

Obecnie gmina należy do najbardziej zaniedbanych w powiecie pod względem ilości telefonów na 1000 mieszkańców.

Pojemność centrali gminy Dynów wynosi 70 numerów. Na dzień 31.05.99 wg danych Urzędu Gminy Dynów na 1000 mieszkańców przypada 12 telefonów.

Tab. nr 30. Dostępność do usług telefonicznych w gospodarstwach rolnych na tle powiatu rzeszowskiego ziemskiego.

Gmina/miasto	Telefon		Brak dostępu	Potrzeba dostępu do telefonu	
	w gospodarstwie	ogólno dostępny		w gospodar stwie	ogólnodostępny
Błażowa - miasto	150	4	83	54	14
Błażowa - gmina	833	805	550	619	212
Boguchwała	782	2068	881	1757	539
Chmielnik	715	246	408	336	58
Dynów - miasto	194	513	146	239	266
Dynów - gmina	**71**	**1201**	**351**	**712**	**159**
Głogów Młp.- miasto	250	74	122	119	25
Głogów Młp.- gmina	396	1078	848	1278	220
Hyżne	555	838	83	550	96
Kamień	79	573	529	649	143
Krasne	794	782	1039	998	265
Lubenia	625	949	39	448	15
Sokołów - miasto	209	177	52	69	9
Sokołów - gmina	131	999	1415	1217	280
Świlcza	1464	1711	619	1403	260
Trzebownisko	1832	982	522	623	190
Tyczyn - miasto	252	94	128	131	7
Tyczyn - gmina	1194	833	515	588	114

Źródło: US Rzeszów'98, US Przemyśl'98

Obecnie przygotowywane są zezwolenia na budowę sieci telefonicznej w poszczególnych sołectwach. Na terenach wiejskich powstały Społeczne Komitety Telefonizacji Wsi, które wybudowały lub budują sieci samodzielnie, jednak ze względu na brak numerów w centralach często są nieczynne i nieewidencjonowane statystycznie.

Jedną z głównych inwestycji na rok 1999 jest telefonizacja całej gminy.

Elektroenergetyka

Gmina Dynów zasilana jest liniami 110 kV. Teren gminy jest w rejonie oddziaływania sieci z elektrowni „Solina" i rozdzielni „Widełka". Zasilanie poszczególnych miejscowości odbywa się poprzez GPZ-ty, które są jednocześnie odbiorcą energii elektrycznej, jak i dystrybutorem z poszczególnych transformatorów i rozdzielni. Najbliższym jest GPZ - „Dynów" 110/15 kV.

Istniejący stan systemu energetycznego, po reelektryfikacji, pokrywa aktualne potrzeby w zakresie zaopatrzenia w energię elektryczną.

Wodociągi, kanalizacja i gospodarka odpadami

Na terenie gminy nie występują udokumentowane zasoby wód podziemnych mogących zapewnić zabezpieczenie terenów w wodę pitną w wystarczającej ilości. Ujęcia wody sprowadzają się do wodociągów lokalnych opartych na studniach kopanych czy też wierconych. Wydajność ujęć podziemnych kształtuje się na poziomie 118 m^3/dobę.

Wodociąg zbiorczy występuje jedynie w miejscowości Bachórz na osiedlu po byłym PGR. Znajduje się tam oczyszczalnia ścieków typu Bioblok, która wymaga już remontu oraz modernizacji. Odprowadza ona 49,4 m^3/dobę ścieków.

Tab. nr 31. Sieć wodno-kanalizacyjna na tle powiatu.

Gmina/ miasto	Długość sieci (km)		Przyłącza do budynków (km)		Zużycie wody w gosp. domowych	
	wodociągi	kanalizacja	wodociągi	kanalizacja	dm^3	na osobę
Błażowa - miasto	9,1	15,3	471	281	30,8	14,7
Błażowa - gmina	7,4	-	178	-	80,5	9,1
Boguchwała	111,0	3,5	2264	209	318,6	16,1
Chmielnik	5,6	50,0	77	461	25,1	4,2
Dynów - miasto	5,4	8,5	157	176	70,0	11,5
Dynów - gmina	**1,0**	**1,4**	**11**	**11**	**18,3**	**1,8**
Głogów Młp.- m	51,0	15,0	1255	850	124,5	27,7
Głogów Młp.- gm	103,8	-	2691	1	273,9	22,7
Hyżne	1,2	-	12	-	3,7	0,5
Kamień	65,5	-	1097	-	98,5	14,6
Krasne	76.6	70,1	1997	822	315,5	24,7
Lubenia	-	-	-	-	-	-
Sokołów Młp.- m	20,3	11,5	590	150	62,6	16,0
Sokołów Młp.- gm	126,9	3,5	2293	5	174,2	14,1
Świlcza	159,9	27,7	3952	910	432.0	24,4
Trzebownisko	142,4	112,5	4273	1036	443,3	25,6
Tyczyn - miasto	24,0	1,6	591	82	105,3	37,6
Tyczyn - gmina	38,2	2,4	906	52	70,2	6,5

Źródło: US Rzeszów'98, US Przemyśl"98

W 1998 roku przy okazji oddania nowej Szkoły Podstawowej w Pawłokomie zaczęto budować oczyszczalnię lokalną odbierającą ścieki ze szkoły oraz z kilku sąsiednich gospodarstw.

W pozostałych miejscowościach brak jest wodociągów gminnych oraz kanalizacji ściekowych. Połączenia wodociągowe prowadzone do budynków mieszkalnych w ilości 11 sztuk stawiają gminę na przedostatnim miejscu w powiecie rzeszowskim ziemskim, zaraz po gminie Lubenia, gdzie nie ma podłączeń wodociągowych.

Jedną z głównych inwestycji planowanych na rok 1999 jest budowa wodociągu i kanalizacji wsi Wyręby.

Tab.nr 32. Gospodarstwa rolne wg sposobów odprowadzania ścieków.

Gmina/miasto	Odprowadzanie ścieków			Wywożenie śmieci	
	do sieci kanalizacy -jnej	do szamba	brak kanalizacji	na zorganizowane wysypisko	zagospodarow. we własnym zakresie
Błażowa - miasto	16	172	49	115	122
Błażowa - gmina	-	1298	890	479	1709
Boguchwała	139	2904	688	1609	2122
Chmielnik	152	664	553	228	1141
Dynów - miasto	115	464	202	197	656
Dynów - gmina	**50**	**896**	**521**	**689**	**934**
Głogów Młp.- miasto	279	129	38	230	216
Głogów Młp. - gmina	1	1872	449	839	1483
Hyżne	1	894	581	211	1265
Kamień	-	698	483	5	1176
Krasne	205	1963	447	544	2071
Lubenia	1	1002	610	475	1138
Sokołów Młp.- m.	25	331	82	167	271
Sokołów Młp.- gm	1	1882	662	54	2491
Świlcza	697	2498	599	2427	1367
Trzebownisko	308	2570	458	209	3127
Tyczyn - miasto	14	321	139	131	343
Tyczyn - gmina	195	1635	712	735	1807

Źródło: US Rzeszów'98, US Przemyśl'98

W gminie wprowadzono kontenerowy system gromadzenia odpadów komunalnych z częściową ich selekcją nadających się do gospodarczego wykorzystania. Śmieci wywożone są do Kozodrzy w powiecie ropczycko-sędziszowskim. Istnieje także możliwość, po porozumieniu się z Radą Miejską w Dynowie, skorzystania z miejskiego wysypiska śmieci w Dynowie.

Gazownictwo

Na terenie gminy występuje sieć przesyłowa, nad którą zarząd sprawują, przez Zakład Gazowniczy w Jarosławiu, Karpackie Zakłady Gazownictwa w Tarnowie.

Zasilanie odbiorców gazu w miastach i na wsi odbywa się siecią średnioprężną. Ilość odbiorców gazu w 1992 r. wynosiła 139, w 1995 r. - 450. W chwili obecnej wszystkie wsie w gminie zostały zgazyfikowane.

6. KULTURA I TURYSTYKA

Kultura

Gmina Dynów aktywnie rozwija swoją kulturę, zwłaszcza ludową. Instytucjami wiodącymi w tej dziedzinie są biblioteki publiczne w poszczególnych sołectwach oraz domy strażaka. Zmieniająca się rzeczywistość społeczna, a zwłaszcza włączenie w zadania gminy szkół podstawowych stworzyło większe możliwości upowszechniania poprzez nie kultury.

Promocję bogatych tradycji kultury ludowej całego regionu dynowskiego gmina prowadzi wspólnie z miastem Dynów. Przykładem takiej współpracy międzygminnej są organizowane już od 30 lat Dni Folkloru Pogórza Dynowskiego.

W poszczególnych sołectwach mieszkańcy z własnej potrzeby tworzą amatorskie zespoły teatralne i inne. W Harcie i Bachórzu działają orkiestry strażackie, przy OSP w Bachórzu działa kapela ludowa, a w Pawłokomie zespół śpiewaczy.

Fot. Kapela Ludowa z Bachórza

Turystyka

Gmina Dynów charakteryzuje się duża atrakcyjnością krajobrazowo-przyrodniczą, posiada liczne walory turystyczno-historyczne i rekreacyjne.

Niewątpliwą atrakcją turystyczną jest kolejka wąskotorowa. Kursująca od 1904 roku z przerwami, niegdyś odgrywała ważną rolę komunikacyjną. Kursuje w soboty, niedziele i święta od 1 maja do 30 września. Trasa kolejki wynosi 46 km, czas przejazdu 1 godz. i 40 minut. Kolejka odbywa dwa kursy na dobę. Trasa biegnie z Dynowa przez Bachórz, Szklary, Szklary Tunel o dł. 602 m., Jawornik Polski, Hadle Szklarskie, Zagórz, Monasterz, Łopuszkę Wielką, Kańczugę, Krzeczowice, Urzejowice i dociera do Przeworska.

Przez gminę przebiegają szlaki turystyczne z Dynowa do Rzeszowa, Przemyśla, Sanoka, Czudca i Pruchnika.

Rozpoczyna się tutaj najdłuższy szlak turystyczny biegnący z Dynowa do Ustrzyk Dolnych. Cechą charakterystyczną tego szlaku jest przebieg na znacznej długości przez tereny leśne. Z Dynowa biegnie w kierunku wschodnim do wzniesienia Wapielnica dalej biegnie na południe w kierunku Kalwarii Pacławskiej, gdzie znajduje się Sanktuarium Matki Boskiej.

Wymienione wyżej walory turystyczne gminy stwarzają szansę szukania rozwoju w turystyce. Gmina jest dobrym miejscem na organizację wypoczynku świątecznego, wakacyjnego, obozów, rajdów i spływów. Tym funkcjom gminy i regionu ma pomagać utworzony Związek Gmin Turystycznych Pogórza Dynowskiego.

W gminie są także dobre warunki na rozwój gospodarstw agroturystycznych.

Głównymi walorami gminy są: czyste powietrze i ekologiczne produkty rolne, a także wyjątkowo dogodne warunki do wędkowania, kajakarstwa, turystyki rowerowej i pieszej, biwakowania i innych form relaksu.

Okoliczne lasy obfitują w jagody i grzyby, a na słonecznych wzgórzach można zbierać zioła lecznicze.

II. STRATEGIA ROZWOJU GMINY DYNÓW

1. ZAŁOŻENIA OGÓLNE

Rozwój Gminy Dynów w ciągu najbliższych kilkunastu lat skoncentrowany będzie wokół następujących obszarów:

- *rolnictwo*
- *oświata, kultura i sport*
- *turystyka i agroturystyka*
- *rozwój przedsiębiorczości i usług*
- *infrastruktura techniczna*

Wymienione wyżej obszary wymagają określenia priorytetowych kierunków działania gminy. W przypadku Dynowa jest to zwiększanie opłacalności w rolnictwie poprzez szukanie i usprawnianie form zbytu produktów rolniczych, poprawianie warunków życia społeczno-kulturalnego poprzez poszerzanie ofert oświatowych, kulturalnych i sportowych, a także promocja walorów przyrodniczo-krajobrazowych i turystycznych gminy oraz rozwijanie drobnej przedsiębiorczości, również w rolnictwie. Realizacja tych celów powinna przebiegać równolegle z rozwojem brakujących elementów infrastruktury technicznej. Podejmowane działania wpływać będą na rozwiązanie najważniejszych problemów gminy, w tym:
- złej sytuacji w rolnictwie,
- wysokiego poziomu bezrobocia.

Rysunek. 4. Logiczna struktura strategii.

Strategia opracowana została na podstawie raportu o stanie gminy oraz analizy słabych i mocnych stron gminy Dynów, które pozwoliły na określenie jej problemów, ich zweryfikowanie i próbę znalezienia stosownych rozwiązań, w oparciu o szanse rozwojowe. Strategia zawiera zhierarchizowane pod względem czasu i ważności decyzje rozwojowe, które pozwolą na dostosowanie się gminy do dynamicznie zmieniającej się rzeczywistości.

Struktura części planistycznej została wypracowana od ogółu do szczegółu. W misji gminy zaznaczają się bowiem obszary, w których powinna być realizowana strategia, natomiast w każdym z obszarów cele szczegółowe, które zmierzać będą do osiągnięcia ogólnego celu misji. Realizacja celów możliwa jest tylko poprzez wykonywanie całego szeregu zadań realizacyjnych. Dzięki takiej metodologii Strategia Gminy Dynów staje się świadomym i ukierunkowanym procesem podejmowania decyzji.

2. ANALIZA MOCNYCH I SŁABYCH STRON GMINY DYNÓW

Przeprowadzone wśród przedstawicieli społeczności lokalnej badania ankietowe dały możliwość dokładnego poznania gminy poprzez pryzmat opinii mieszkańców, pozwoliły dodatkowo przybliżyć i określić najważniejsze jej problemy. Zadaniem badań ankietowych była odpowiedź na pytanie co zdaniem mieszkańców jest atutem ich gminy, z jakimi boryka się ona trudnościami i jak można te trudności zwalczać wykorzystując rysujące się szanse. Respondenci kwantyfikowali również podstawowe dziedziny życia społeczno gospodarczego gminy Dynów w rozbiciu na poszczególne cechy. W Załączniku nr 3 przedstawione zostały wzory i wyniki ankiet, rozsyłanych wśród mieszkańców gminy.

Najwięcej osób za problem priorytetowy uznało bezrobocie, naprawę złego stanu dróg oraz zapewnienie zbytu płodów rolnych, a także budowę kanalizacji i rozwój telefonizacji.
Na podstawie ww. ankiet ustalono również co wg mieszkańców gminy zaliczyć należy do jej pozytywnych cech. Większość wymieniała walory turystyczno-krajobrazowe, czyste środowisko naturalne, osiągnięcia w budowie infrastruktury technicznej: wykonana gazyfikacja gminy oraz pielęgnowanie tradycji kulturalnych. Wyniki ankiety otwartej, wyrażającej opinie mieszkańców pokrywały się z wynikami ankiety zamkniętej, zawierającej ocenę sytuacji w poszczególnych dziedzinach życia społeczno- gospodarczego.

Raport o stanie gminy oraz wyniki ankiet były podstawą do analizy SWOT - mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń gminy Dynów, przeprowadzonej wspólnie z uczestnikami debat. Analiza dotyczy sytuacji w jakiej obecnie znajduje się gmina, pozwala zrozumieć koncepcje rozwoju ekonomicznego, daje również możliwość określenia wzrostu gospodarczego poprzez zinwentaryzowanie istniejących zasobów.

A. POŁOŻENIE; ŚRODOWISKO NATURALNE	
MOCNE STRONY	**SŁABE STRONY**
• wysokie walory przyrodniczo-krajobrazowe • obszar Parku Krajobrazowego Pogórza Dynowskiego • nieskażona przez chemikalia gleba • czyste środowisko • korzystne ukształtowanie terenu dla uprawiania turystyki • piękna rzeka San • silne, stałe wiatry • duża powierzchnia lasów	• brak bazy turystycznej • brak dobrego dojazdu do rzeki i wyznaczonych miejsc biwakowania • brak informacji o walorach turystycznych gminy
SZANSE	**ZAGROŻENIA**
• wzrost zainteresowania turystyką i agroturystyką • zagospodarowanie terenów i istniejących obiektów zgodnie z ekologią • promocja gminy • rozwój turystyki sobotnio-niedzielnej • wzrastająca świadomość potrzeby ochrony środowiska	• możliwość skażenia gleby i rzeki z powodu braku kanalizacji • brak istniejących tradycji agroturystycznych • brak zainteresowania gminą

B. WARUNKI DEMOGRAFICZNE/POTENCJAŁ LUDZKI	
MOCNE STRONY	**SŁABE STRONY**
• przyrost naturalny • przywiązanie do ziemi • duże zasoby wolnej siły roboczej • pracowitość i pomysłowość mieszkańców • powrót emerytów do rodzinnych miejscowości	• małe zatrudnienie poza rolnictwem • mało ludzi z wykształceniem wyższym • duże bezrobocie
SZANSE	**ZAGROŻENIA**
• pozostawanie ludzi młodych na wsi • kształcenie się ludzi młodych	• małe zatrudnienie poza rolnictwem

C. POZIOM ZASPOKOJENIA WARUNKÓW SOCJALNO-BYTOWYCH	
MOCNE STRONY	**SŁABE STRONY**
• Ośrodek Zdrowia w Harcie • punkty lekarskie w większości miejscowości • dobrze rozwinięta sieć handlowa • Domy Strażaka w każdym sołectwie • biblioteki i świetlice w większości miejscowości	• brak kanalizacji • brak sieci wodociągowej • zły stan techniczny budynków szkolnych • brak sal gimnastycznych przy szkołach • mało mieszkań komunalnych
SZANSE	**ZAGROŻENIA**
• rozwój nowoczesnego budownictwa • wzrost świadomości społecznej • współpraca z sąsiednimi gminami przy budowie infrastruktury gminnej	• ubożenie społeczeństwa • brak dogodnych systemów finansowania budownictwa • przejęcie przez gminy finansowania zadań związanych z pomocą społeczną i szkolnictwem podstawowym

D. GOSPODARKA / ROLNICTWO	
MOCNE STRONY	**SŁABE STRONY**
• możliwość pozyskiwania wysoko jakościowych produktów rolniczych pod względem ekologicznym • duże zasoby siły roboczej • duże możliwości produkcji rolnej • duży potencjał maszyn rolniczych • duża aktywność mieszkańców	• rozdrobnienie gospodarstw • zła struktura gospodarstw • brak rynków zbytu dla produktów rolnych • brak przetwórstwa rolnego • mała ilość drobnych przedsiębiorców
SZANSE	**ZAGROŻENIA**
• scalanie gruntów • środki pomocowe na rozwój terenów wiejskich • duży potencjał rolniczy	• ubożenie społeczeństwa • upadek produkcji rolnej z powodu braku rynków zbytu • wzrost odłogów • wzrost liczby pośredników w dziedzinie skupu • słabo rozwinięta infrastruktura techniczna

E. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	
MOCNE STRONY	**SŁABE STRONY**
• elektryfikacja • gazyfikacja • uregulowana gospodarka odpadami • sieć drogowa	• zła jakość dróg • brak kanalizacji i oczyszczalni • brak wodociągów • brak połączeń telefonicznych
SZANSE	**ZAGROŻENIA**
• środki pomocowe na rozwój infrastruktury technicznej • telefonizacja gminy	• górzyste ukształtowanie terenu

F. KULTURA, SPORT, TURYSTYKA	
MOCNE STRONY	**SŁABE STRONY**
• Związek Gmin Turystycznych Pogórza Dynowskiego • dobre warunki do rozwoju turystyki pieszej, rowerowej kajakowej i agroturystyki • zabytkowa kolejka wąskotorowa • duża liczba zabytków kultury materialnej • osiągnięcia sportowe na poziomie szkół podstawowych • bogate tradycje kulturalne i ludowe	• brak bazy turystycznej i noclegowej • brak bazy rekreacyjnej • zły stan dróg • słabo rozwinięta infrastruktura techniczna
SZANSE	**ZAGROŻENIA**
• wzrost zainteresowania turystyką i agroturystyką • promocja gminy • możliwość zagospodarowania terenów przy kolejce wąskotorowej i przy rzece • atrakcyjne tereny pod zabudowę	• brak tradycji agroturystycznych • brak tradycji korzystania z możliwości rozwoju turystyki

G. WARUNKI WSPIERAJĄCE ROZWÓJ GOSPODARCZY	
MOCNE STRONY	**SŁABE STRONY**
• atrakcyjne położenie pod względem turystycznym • dużo terenów do wydzierżawienia i sprzedaży • duży zasób siły roboczej	• słabo rozwinięta infrastruktura techniczna • brak dużego kapitału w regionie • brak możliwości korzystania z kredytów na korzystnych warunkach
SZANSE	**ZAGROŻENIA**
• wzrost zainteresowania poszukiwaniem pozabudżetowych źródeł wspierania inwestycji • polityka władz samorządowych wspierająca inicjatywy gospodarcze • współpraca samorządu z istniejącymi zakładami • współpraca w ramach Związku Gmin Pogórza Dynowskiego	• brak zainteresowania inwestorów zewnętrznych

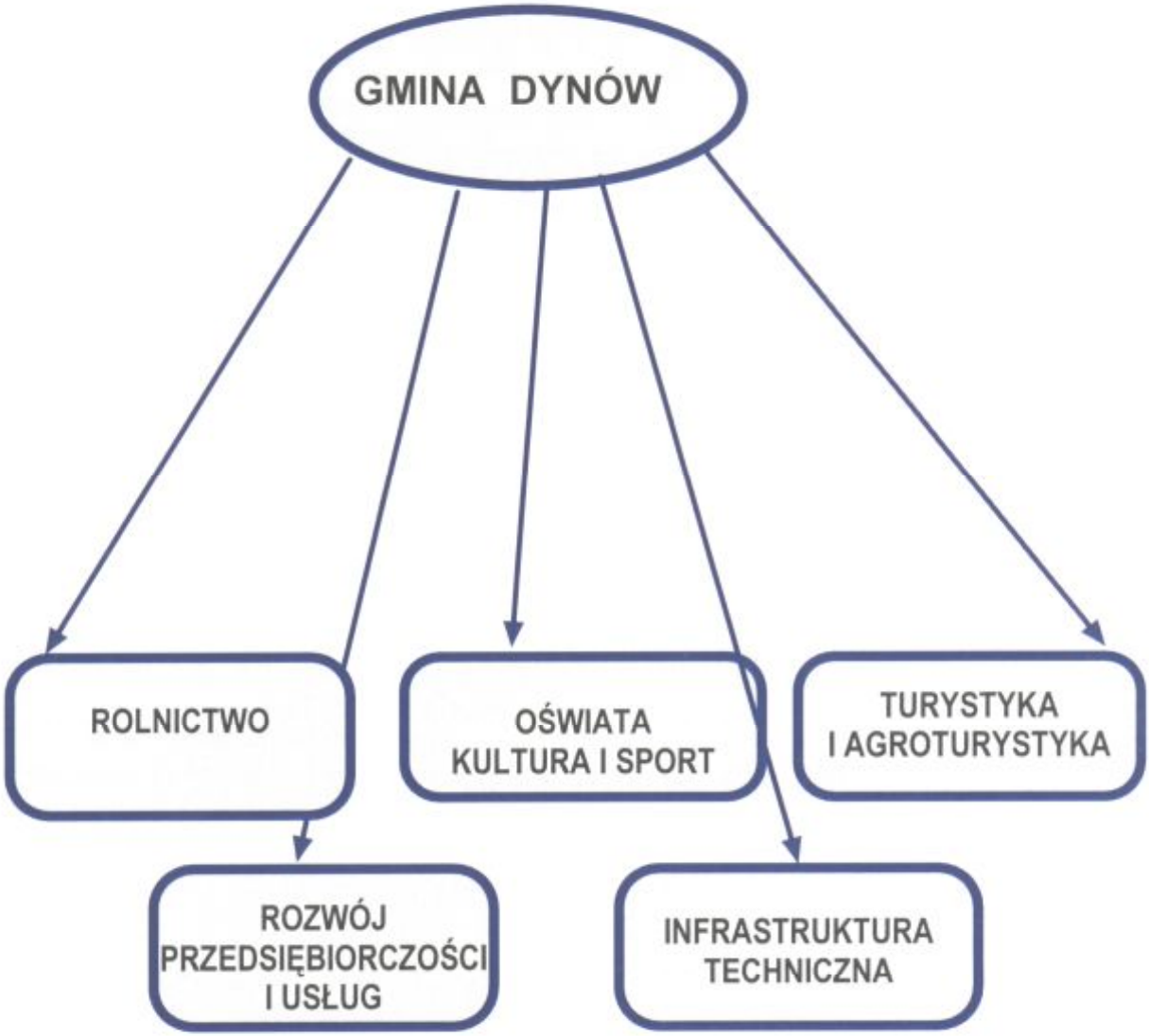
3. MISJA GMINY

Misja Gminy Dynów, wypracowana wspólnie z mieszkańcami w trakcie spotkań, koncentruje się na jej istotnych problemach, dostosowuje kierunki działań do długoterminowych celów, równocześnie pełni funkcje motywacyjne i promocyjne. Dalsze prace planistyczne opierają się na niej i bezpośrednio z niej wynikają. Misja określa obszary strategiczne oraz przybliżony czasookres realizacji planu.

W najbliższych kilkunastu latach gmina Dynów będzie gminą rolniczo-usługowo-turystyczną, czystą ekologicznie.
Pragnie zwiększać poziom gospodarki rolnej, rozwijać usługi i przemysł okołorolniczy, dążyć do unowocześniania gospodarstw poszukując nowych kierunków produkcji rolniczej.

Położenie gminy Dynów determinuje w znaczący sposób jej przyszły rozwój. Gmina chce pozostać gminą rolniczą, poszukującą nowych możliwości produkcji rolniczej oraz zbytu produktów rolnych. Będzie promować przedsiębiorczość, wspierając inwestorów wewnętrznych oraz zachęcać inwestorów zewnętrznych, dla których pragnie przygotować bazę dobrze wyposażoną w infrastrukturę techniczną. Szansą dla gminy jest również wykorzystanie położenia oraz naturalnych warunków turystyczno-krajobrazowych, ukształtowania powierzchni oraz pięknej rzeki San i połączenie ich z pojawiającymi się możliwościami związanymi z rosnącym zainteresowaniem turystyką, agroturystyką oraz wypoczynkiem sobotnio - niedzielnym dla mieszkańców pobliskich miast. Gmina musi jednak spełniać pewne konieczne warunki, które będą stymulować jej rozwój. Niezakłócony rozwój w przedstawionych dziedzinach wymaga bardzo rozważnych decyzji lokalizacyjnych. W ostatnich latach wiele inwestowano w dziedzinie infrastruktury. Konieczne są jednak dalsze inwestycje: ukończenie telefonizacji, budowa kanalizacji oraz poprawa stanu dróg.

Poniższy schemat przedstawia obszary strategiczne gminy Dynów.

4. CELE I ZADANIA STRATEGICZNE

Cele i zadania wypracowane zostały w trakcie debat planowania strategicznego. Poniższe schematy przedstawiają opcje wypracowane wspólnie przez ekspertów i uczestników debat. Strategia zawiera tylko najważniejsze, priorytetowe zadania strategiczne.

OBSZAR 1
ROLNICTWO

CELE OBSZARU 1

1. Dążenie do opłacalności produkcji rolnej.
2. Propagowanie gminy jako producenta zdrowej żywności.
3. Usprawnienie form zbytu produktów rolnych.
4. Zwiększenie specjalistycznych form produkcji rolnej.

ZADANIA REALIZACYJNE

1. Sprzyjanie powstawaniu grup producenckich.
2. Pomoc w doskonaleniu zawodowym rolników.
3. Utworzenie punktów skupu i sprzedaży produktów rolniczych przy udziale rolników.
4. Produkcja zdrowej żywności.
5. Scalanie gruntów gospodarstw rolnych.
6. Wprowadzanie działów specjalistycznych produkcji rolniczej.
7. Wspieranie organizacji usług rolniczych.

Komentarz

W ostatnich latach opłacalność produkcji rolnej spadła, pojawiły się problemy z jej zbytem za ekonomicznie rozsądną cenę. Szansą na rozwiązanie tego problemu jest podniesienie jakości produkcji, wzajemne współdziałanie rolników w celu zmniejszenia kosztów produkcji przez lepsze wykorzystanie maszyn i urządzeń rolniczych. Dążyć należy do zmniejszenia ilości pośredników przy sprzedaży produktów rolniczych oraz poprawienia organizacji tej sprzedaży poprzez np.: grupowe zawieranie umów na hurtową sprzedaż produktów rolnych, sortowanie tych produktów czy szukania nowych odbiorców. Konieczne są też scalenia gruntów.

OBSZAR 2
OŚWIATA, KULTURA I SPORT

CELE OBSZARU 2

1. Dążenie do racjonalizacji ilości szkół podstawowych i gimnazjów.
2. Poprawa jakości i standardu szkół.
3. Poprawienie warunków życia społeczno-kulturalnego poprzez poszerzanie ofert oświatowych, kulturalnych i sportowych.
4. Zachowanie tradycji i zwyczajów regionalnych.
5. Podnoszenie kulturalnej atrakcyjności gminy w oczach jej mieszkańców.
6. Propagowanie zdrowego stylu życia.

ZADANIA REALIZACYJNE

1. Remonty szkół podstawowych i budowa gimnazjum.
2. Budowa sal gimnastycznych przy szkołach i gimnazjach.
3. Budowa stadionu gminnego.
4. Wspieranie zespołów artystycznych i sportowych.
5. Wspieranie twórców regionalnej kultury i sztuki.
6. Współorganizowanie z miastem Dynów Dni Folkloru Pogórza Dynowskiego.
7. Organizacja imprez sportowych i turystycznych.

Komentarz

Wszelkie zamierzenia w tym obszarze powinny być ukierunkowane na mieszkańców gminy, poprawę warunków zdobywania wiedzy i ułatwienie korzystania z kultury i sportu. Działania w tym obszarze jak i w pozostałych powinny być odpowiednio promowane wśród mieszkańców gminy, co doprowadzi do zwiększenia świadomości społecznej na łamach realizowanych celów. Rozwój oświaty i wspieranie rozwoju kultury lokalnej ma ogromny wpływ na rozwój gminy, a także jest dobrym sposobem jej promocji.

OBSZAR 3
TURYSTYKA I AGROTURYSTYKA

CELE OBSZARU 3

1. Promocja walorów przyrodniczo-krajobrazowych i turystycznych gminy.
2. Dążenie do powstania bazy wypoczynkowo-turystycznej.
3. Poprawa estetyki gminy.
4. Zwiększenie dostępności różnych form turystyki.

ZADANIA REALIZACYJNE

1. Wydanie folderu promującego atrakcje przyrodniczo-krajobrazowe i historyczno-kulturalne gminy.
2. Wydzielenie terenów pod budowę campingów i pól namiotowych.
3. Rozwój bazy turystycznej (hotele, gospodarstwa agroturystyczne, pola namiotowe).
4. Zagospodarowanie terenów nad Sanem na potrzeby turystyki.
5. Prowadzenie gminnej polityki podatkowej wspomagającej rozwój turystyki.
6. Wspomaganie tworzenia gospodarstw agroturystycznych.
7. Wyznaczanie tras turystyki pieszej, rowerowej, kajakowej, samochodowej, narciarskiej.

Komentarz

Poza charakterem rolniczym gmina Dynów posiada malowniczy krajobraz oraz zabytki kultury historyczno-materialnej co daje jej możliwość popularnych form wypoczynku: turystyki pieszej, rowerowej i kajakowej. Atrakcyjne położenie gminy, jej bliskość do Rzeszowa oraz dobre połączenia komunikacyjne stwarzają okazję wykreowania gminy jako miejsca wypoczynku sobotnio-niedzielnego i wakacyjnego dla Rzeszowa, a także mieszkańców uprzemysłowionych części kraju. Konieczny jest jednak rozwój zaplecza turystycznego, agroturystyki i promocja walorów turystyczno-krajobrazowych gminy.

OBSZAR 4
ROZWÓJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI I USŁUG

CELE OBSZARU 4

1. Tworzenie warunków do rozwoju drobnej przedsiębiorczości i usług.
2. Dostosowanie bazy usługowo-handlowej dla wzrastających potrzeb.
3. Rozwój gospodarczy gminy.

ZADANIA REALIZACYJNE

1. Wspieranie rozwoju usług oraz małej i średniej przedsiębiorczości przez stworzenie punktu informacyjnego w Urzędzie Gminy.
2. Stosowanie ulg podatkowych dla inwestorów pragnących inwestować na terenie gminy.
3. Wzmocnienie związków funkcjonalnych z sąsiednimi gminami.
4. Przygotowanie i promowanie ofert wydzierżawiania pustostanów z przeznaczeniem na utworzenie zakładów produkcyjnych.
5. Wyznaczenie terenów pod działalność inwestycyjną.
6. Promocja możliwości inwestycyjnych gminy.

Komentarz

Podstawową dziedziną utrzymania mieszkańców gminy Dynów jest rolnictwo, dlatego też gmina w swoich planach powinna ująć działania zmierzające do rozwijania usług i przedsiębiorczości okołorolniczej. Na szczególną uwagę zasługuje takie prowadzenie polityki w gminie, aby osoby potencjalnie zainteresowane tworzeniem własnych podmiotów gospodarczych znajdowały wsparcie dla swojej inicjatywy. Ważna jest także działalność władz gminy na rzecz poszukiwania kapitału inwestycyjnego i stworzenie warunków dla inwestorów.

OBSZAR 5
INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

CELE OBSZARU 5

1. Dalszy rozwój brakujących elementów infrastruktury technicznej.
2. Akumulacja rezerw finansowych pod potrzeby infrastruktury technicznej.
3. Koordynowanie współdziałania między właścicielami działek przy uzbrajaniu terenu.
4. Stworzenie gminy czystej ekologicznie.

ZADANIA REALIZACYJNE

1. Telefonizacja gminy Dynów.
2. Remonty i modernizacja dróg gminnych.
3. Zainstalowanie oświetleń głównych dróg wiejskich.
4. Modernizacja i budowa nowych oczyszczalni.
5. Podjęcie działań w celu pozyskania środków finansowych na rozbudowę infrastruktury.
6. Budowa kanalizacji, wodociągów i ujęć wody.
7. Regulacja potoków.
8. Działanie na rzecz wykorzystania warunków dla budowy alternatywnych źródeł energii.
9. Modernizacja sieci energetycznej.

Komentarz

Podstawowym celem rozwojowym gminy Dynów jest rolnictwo i turystyka. Podnoszenie jakości i opłacalności rolnictwa w gminie oraz zabieganie o turystyczną atrakcyjność wiąże się z posiadaniem odpowiedniej infrastruktury technicznej, a w tym względzie gmina wykazuje duży stopień niedoinwestowania. Poprawa stanu infrastruktury wymaga zaangażowania władz gminy i miejscowej społeczności. Zadanie to jest szczególnie ważne przy planach nadania gminie turystycznego charakteru. W związku z tym konieczna jest realizacja telefonizacji, poprawa jakości dróg, budowa kanalizacji i wodociągów.

Załącznik nr 1

Wykaz zabytków zarejestrowanych przez Wojewódzkiego Konserwatora zabytków w Przemyślu na terenie gminy Dynów

Bachórz

1. Zespół kościoła par. pw. św. Wojciecha:
    a. kościół, mur., 1871-1873, restaur. 1993 r.
    b. dzwonnica, mur., k. XIXw,
    c. plebania,mur., pocz. XX w.
    d. figura Matki Boskiej, mur., XIX w.
2. Kapliczka obok domu nr 111, mur., ok. poł. XIX w.
3. Kapliczka obok domu nr 141, mur., pocz. XX w.
4. Plebania gr. - kat., mur., ok. 1848 r.
5. Ochronka, uż. ss. Służebniczki NMP, mur., XIX/XX w.
6. Dworzec kolei wąskotorowej na linii Przeworsk-Dynów, mur., 1887 r.
7. Pozostałości zespołu dworskiego, wł. AWRSP:
    a. oficyna, mur., 1 poł. XIX w., spalona 1915, odbud., przebud. w 1963 r.,
    b. oficyna, mur., ok. poł. XIX w., remont. w 1963 r.,
    c. spichlerz, mur., 1 poł. XIX w., przebud. w 1964 r.,
    d. spichlerz, mur., lata 30 XX w.
    e. kaplica grobowa Władysława Skrzyńskiego, mur., k. XIX w.,
    f. park krajobrazowy, XVIII/XIX w., przekształcony ok. 1835 r., proj. Wojciech Stęczyński.
8. Dom nr 101, wł. Kazimiera Kłoczkowska, drewn., 1 ćw. XX w.
9. Dom nr 126, wł. Mieczysława Domaradzka, drewn., XIX/XX w, przebud. lata 90 XX w.
10. Dom nr 134, wł. Katarzyna Sikorowicz, drewn., XIX/XX w.
11. Dom nr 173, wł. Józef Wydra, drewn., pocz. XX w.
12. Kuźnia w zagrodzie nr 152, wł. Cecylia Szalajko, drewn., pocz. XX w.

Dąbrówka Starzeńska

13. Kapliczka, mur., pocz. XX w.
14. Pozostałości zespołu zamkowego:
    a. ruiny zamku, mur., 2 poł. XVI w, zniszczony w 1657 r., przebud. XVIII w, zniszczony 1915 r., spalony 1947 r., restaur. po 1948 r..
    b. kaplica grobowa rodziny Starzeńskich, mur., k. XIX w,
    c. pozostałości murów, mur., 2 poł. XVI,
    d. ogród, 2 poł. XVIII, przekształcony na park krajobrazowy w XIX w.
15. Dom nr 3, wł. Józef Słaby, drewn., pocz. XX w.
16. Dom ze stodołą nr 87, wł. Antonina Mortowicz, drewn., pocz. XX w.
17. Dom nr 97, wł. Stanisław Polewka, drewn., XIX/XX w.
18. Dom nr 103, wł. Józef Hałuszka, drewn., pocz. XIX w, zmiana pokrycia dachu w latach 90 XX w.
19. Dom nr 138, wł. Stanisław Pudlik, mur., pocz. XX w.
20. Dom z oborą, wł. Cecylia Kamińska, drewn., ok. poł. XIX w, przebud.

Dylągowa

21. Kapliczka obok domu nr 49, mur., XIX/XX w.
22. Kapliczka obok domu nr 90, mur., XIX/XX w.
23. Dom nr 33, wł. Stanisław Cichy, drewn., pocz. XX w.
24. Dom nr 34, wł. Wincenty Pustelnik, drewn., pocz. XX w.
25. Dom nr 55, wł. Stefania Piotrowska, drewn., pocz. XX w.
26. Dom nr 69, wł. Andrzej Kamiński, drewn., pocz. XX w.

Harta

27. Zespół kościoła par. p.w. św. Mikołaja Bpa:
    a. kościół, mur., 1779 - 1804, remont 1870 r., rozbud. 1889 r., dobud. kruchty 1910 r, remont. 1968 r.
    b. dzwonnica. mur., 1886 r.
    c. ogrodzenie z 4 kapliczkami, mur., 1889 r.
    d. plebania, mur., k. XVIII w, przebud. 2 poł. XIX w,
    e. wikarówka, mur., XVIII/XIX w
28. Kaplica cmentarna, mur., XIX/XX w.
29. Kapliczka obok domu nr 30, mur., XIX/XX w.
30. Kapliczka obok domu nr 37, mur., XIX w
31. Kapliczka obok domu nr 138, mur., 1888 r.
32. Kapliczka słupowa obok domu nr 160, drewn., 1867 r.
33. Kapliczka obok domu nr 178, mur., 2 poł. XIX w
34. Kapliczka obok domu nr 188, mur., XIX/XX w.
35. Kapliczka obok domu nr 191, mur., XIX/XX w.
36. Zagroda nr 110, wł. Walenty Nowak:
    a. dom, drewn., pocz. XX w.
    b. obora, drewn., pocz. XX w.
37. Dom nr 57, wł. Eleonora Sieńko, drewn., k. XIX w.
38. Dom nr 123, wł. Janina Chuchla, drewn., pocz. XX w.
39. Dom nr 148, wł. Stanisław Binko, drewn., pocz. XX w.
40. Dom nr 168, wł. Stefania Wandas, drewn., pocz. XX w.
41. Dom nr 176, wł. Tadeusz Piłat, drewn., 1921r.
42. Dom nr 178, wł. Anna Ryś, drewn., 2 poł. XIX w.
43. Młyn wodny, ob. elektryczny, wł. GS w Dynowie, mur., XIX/XX, przebudowa 1936 r., i 1948 r.

Łubno

44. Kościół par. pw Jana Chrzciciela, mur., 1927 r., proj. Stanisław Majerski.
45. Kapliczka obok domu nr 1, mur., XIX w.
46. Kapliczka obok domu nr 5, mur., pocz. XX w.
47. Kapliczka obok domu nr 205, mur., pocz. XX w.
48. Kapliczka naprzeciw domu nr 301, mur., XIX/XX w.
49. Plebania gr.- kat., tzw. popówka, mur., k. XIX w.
50. Szkoła, mur., pocz. XX w.
51. Pozostałości zespołu dworskiego, wł. AWRSP.
    a. rządcówka, drewn., XIX/XX w.

b. spichlerz, mur., XIX/XX w.
c. pozostałości parku, k. XIX w.
52. Zagroda nr 114, wł. Adam Jagodziński
a. dom, drewn., pocz. XX w.
b. stodoła, drewn., pocz. XX w.
53. Zagroda nr 227, wł. Piotr Bielec
a. dom, drewn., XIX/XX w.
b. stodoła, drewn., XIX/XX w.
c. kuźnia, drewn., XIX/XX w.
d. piwnica, mur., XIX/XX w.
54. Zagroda nr 301, wł. Ludwik Kleban:
a. dom, drewn., XIX/XX w. przebud.
b. stodoła, drewn., XIX/XX w.
55. Dom nr 1, wł. Augustyn Truchan, drewn., XIX/XX w.
56. Dom nr 8, wł. Józef Kruczek, drewn., pocz. XX w.
57. Dom nr 30, wł. Stefania Furdyna, drewn., pocz. XX w.
58. Dom nr 31, wł. Genowefa Gołębiowska, drewn., pocz. XX w.
59. Dom nr 279, wł. Jadwiga Fuksza, drewn. pocz. XX w.
60. Dom nr 288, wł. Jan Maciołek, drewn., pocz. XX w.
61. Dom nr 299, wł. Adam Zaczek, drewn., XIX/XX w.
62. Dom nr 300, wł. Jan Tyka, drewn., XIX/XX w.
63. Dom nr 327, wł. Stanisław Stochmal, drewn., XIX/XX w.
64. Kuźnia, wł. Michał Florkiewicz, drewn., pocz. XX w.
65. Kuźnia, wł. Ludwik Bilski, drewn., XIX/XX w.
66. Stodoła w zagrodzie nr 204, wł. Jan Kustra, drewn., XIX/XX w.
67. Stodoła, wł. Józef Kruczek, drewn., XIX/XX w.
68. Stodoła, wł. Kazimierz Makowski, drewn., pocz. XX w.

Pawłokoma

69. Kapliczka, mur., XIX/XX w.
70. Dzwonnica gr. kat. mur., pocz. XX w.
71. Bunkier, beton., 1940-1941.
72. Dom nr 44, wł. Zofia Sanicka, drewn., 1 ćw. XX w.
73. Dom z oborą nr 47, wł. Stanisław Rudowski, drewn., 1 ćw. XX w.
74. Dom nr 51, wł. Antonina Hylińska, mur., XIX/XX w.
75. Dom, wł. Marian Ulanowski, drewn., pocz. XX w.
76. Obora ze stodołą w zagrodzie nr 50, wł. Janina Kocyła, drewn. pocz. XX w.

Ulanica

77. Kapliczka. mur., XIX w.
78. Zagroda nr 21, wł. Wiktoria Bielec:
a. dom, drewn., XIX/XX w.
b. stodoła, drewn., XIX/XX w.
79. Zagroda nr 134, wł. Julia Kiełbasa:
a. dom, drewn., pocz. XX w.
b. stodoła, drewn., 2 poł. XIX w.
80. Zagroda nr 143, wł. Aniela Bednarczyk:

a dom, drewn., XIX/XX w.
b. stodoła drewn., 2 poł. XIX w.
81. Dom nr 44, wł. Maria Bielec, drewn., 2 poł. XIX w.
82. Dom nr 52, wł. Karolina Sidor, drewn., 2 poł. XIX w.
83. Dom nr 110, wł. Franciszek Pełzak, drewn., 2 poł. XIX w.
84. Dom nr 131, wł. Józef Martowicz, drewn., 2 poł. XIX, przebud.
85. Dom nr 132, wł. Tadeusz Olter, drewn., pocz. XX w.
86. Dom nr 133, wł. Antoni Bednarczyk, drewn.,-mur., XIX/XX w.
87. Dom nr 136, wł. Lucyna Bielec, drewn., pocz. XX w.
88. Dom nr 162, wł. Stanisław Dymczak, drewn., XIX/XX w.
89. Dom nr 163, wł. Maria Dudka, drewn., ok. poł. XIX
90. Dom, wł. Stanisław Marszałek, drewn., XIX/XX w.
91. Dom, wł. Maria Rębiś, drewn., pocz. XX w.
92. Stodoła, wł. Józef Kiełbasa, drewn., 2 poł. XIX w.

Załącznik nr 2

Wykaz inwestycji planowanych do realizacji przez Gminę Dynów

Lp.	Nazwa inwestycji	Czas realizacji	Koszt	Planowane środki własne gminy
1.	Telefonizacjia gminy	1999	3 048 000	1 386 000
2.	Budowa stacji uzdatniania wody i sieci wodociągowych	2000-2005	?	1 000 000
3.	Budowa, rozbudowa, modernizacja oczyszczalni ścieków	2000-2003	?	2 500 000
4.	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków	2001-2003	?	500 000
5.	Budowa sal gimnastycznych przy placówkach oświatowych	2000-2005	?	?
6.	Rozbudowa i modernizacja obiektów pod potrzeby oświatowe	2000-2003	?	?
7.	Kompleksowa kanalizacja gminy (etapami)	2001-2005	?	?
8.	Modernizacja dróg gminnych i poprawa ich infrastruktury	2000-2005	?	?
9.	Przeprowadzanie remontów obiektów mienia komunalnego	1999-2005	?	?

Załącznik nr 3

ANKIETA POTRZEB ROZWOJOWYCH GMINY DYNÓW

1. Wymień pięć najważniejszych problemów do rozwiązania w Twojej gminie, wg stopnia ważności (od najważniejszych do najmniej ważnych)

1. Likwidacja bezrobocia
2. Naprawa złego stanu dróg
3. Zapewnienie zbytu płodów rolnych
4. Rozwój telefonizacji
5. Budowa kanalizacji

2. Wymień pięć pozytywnych cech, mocnych stron Twojej gminy.

1. Walory krajobrazowo-turystyczne
2. Czyste środowisko naturalne
3. Wykonana gazyfikacja gminy
4. Tania siła robocza
5. Pielęgnowanie tradycji i kultury miejscowej

3. Co należałoby Twoim zdaniem zrobić , aby zwiększyć dochody gminy ?
Uzasadnij.

Wspierać rozwój drobnej wytwórczości i usług na wsi. Zapewnić zbyt płodów rolnych.

4.Czy Twoim zdaniem właściwie są wykorzystywane zasoby ziemi uprawnej?

Uzasadnij.

W większości wykorzystane są właściwie ale brak możliwości pełnej sprzedaży produkcji rolnej i zwierzęcej hamuje w pełni wykorzystanie ziemi uprawnej.

5. Czy istnieją możliwości zbytu produkcji rolnej i zwierzęcej ? Oceń sytuację.

Istnieją lecz należy wybudować zakłady przetwórstwa produkcji rolnej i zwierzęcej oraz zorganizować punkty skupu zależne od rolników w celu wyeliminowania pośredników.

6. Jakie inne możliwości rozwojowe widziałbyś dla Twojej gminy ?

1. Turystyka i agroturystyka - rozwój bazy turystycznej
2. Zakłady przetwórstwa rolno-spożywczego
3. Poprawa jakości dróg i połączeń komunikacyjnych
4. Wykorzystanie bazy po PGR i innych zakładach

7. Jakie możliwości finansowania przedsięwzięć (wymienionych w punkcie 6) widziałbyś dla Twojej gminy?

- **kredyty,**

		2,0 2,25 2,5 2,75 3,0 3,25 3,5 3,75 4,0 4,25 4,5 4,75 5,0
	POTENCJAŁ LUDZKI	
1.	Kwalifikacje zawodowe ludności	
2.	Wykorzystanie potencjału ludzkiego	
3.	Poziom wykształcenia ludności	
4.	Poziom dochodów	
5.	Integracja gminy	
6.	Wielkość zatrudnienia poza rolnictwem	
7.	Możliwości zatrudnienia	
8.	Możliwości doskonalenia zawodowego	
	POŁOŻENIE; ŚRODOWISKO NATURALNE	
1.	Lokalizacja gminy	
2.	Możliwości rozbudowy	
3.	Połączenia komunikacyjne	
4.	Związki funkcjonalne z aglomeracjami miejskimi	
5.	Związki funkcjonalne z zagranicą	
6.	Stan środowiska naturalnego	
7.	Surowce mineralne	
8.	Jakość gleb	
9.	Walory turystyczno-krajobrazowe	
	WARUNKI SOCJALNO-BYTOWE	
1.	Stan placówek oświatowo-wychowawczych	
2.	Dostęp do szkolnictwa ponadpodstawowego	
3.	Zasoby mieszkaniowe	
4.	Ilość placówek służby zdrowia i opieki społecznej	
5.	Jakość i dostępność świadczeń medycznych	
6.	Zabytki kultury materialnej	
7.	Stopień rozwoju infrastruktury kulturalnej	
8.	Stopień rozwoju infrastruktury rekreacyjnej	
	GOSPODARKA	
1.	Struktura własności gospodarstw rolnych	
2.	Struktura wielkości gospodarstw rolnych	
3.	Rynki zbytu płodów rolnych	
4.	Baza przetwórcza dla rolnictwa	
5.	Lokalizacja zakładów przemysłowych	
6.	Ilość i poziom placówek usługowo-handlowych	
7.	Zasoby siły roboczej	
	INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	
1.	Sieć i jakość dróg	
2.	Sieć elektryczna (poziom reelektryfikacji)	
3.	Sieć wodno-kanalizacyjna	
4.	Sieć telekomunikacyjna	
5.	Sieć gazowa	
	WARUNKI WSPIERAJĄCE ROZWÓJ GOSPODARCZY	
.	Wizerunek gminy	
2.	Podejście do lokalnego rozwoju gospodarczego	
3.	Możliwości pozyskania kapitału	
4.	Dostępność do placówek bankowych i kredytów	
5.	Instytucje wspierające rozwój gospodarczy	

Średnia profilu: 3,0